

MİMAR SİNAN

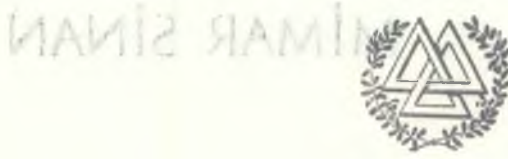
4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı Nafiz EKEMEN
9. Mason'un Oy Kullanması Ziya UMUR
20. Akıl Ne Öğretir Raşid TEMEL
21. Finlandiya Masonluğunun Tarihçesi Mişel MARGULIES
29. Gerçeğin Yolunda Cevad Memduh ALTAR
32. In Quest of Reality Translator : Adnan BALKANLI
35. Sevgi'nin Metafizik Anlamı İsmail Hüsrev TÖKİN
43. Düşünme San'atı Albert N. ARDİTTİ
51. Taassup Hakkında Ömer UMUR
53. Un Grand Intiê «Mevlânâ» J. Jack LEVY
65. Masonlar İçin Tohum Düşünceler Mukbil GÖKDOĞAN
67. Necat Mahfil'i Muhtereml ve Hlmaye-l
Etfal Cemiyeti Suha UMUR
75. Ünlü Masonlar Sahir ERMAN - Suha UMUR
82. Olayların İçinden Sahir ERMAN
83. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak kompozisyonu : Şinasi BARUTÇU

YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET
TEL : 27 11 53 — İSTANBUL — 1 9 7 7

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarîhi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Sahibi ve mes'ul müdürü : Hayrullah ÖRS

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR, PARA İLE SATILMAZ

1976

Nuruzlıya sokağı 25. Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 22

4. P. S. Büyük Üstadın Mesajı Nafiz EKEMEN
9. Mason'un Oy Kullanması Ziya UMUR
20. Akıl Ne Öğretir Raşid TEMEL
21. Finlandiya Masonluğunun Tarîhçesi Mişel MARGULIES
29. Gerçeğin Yolunda Cevad Memduh ALTAR
32. In Quest of Reality Translator : Adnan BALKANLI
35. Sevgi'nin Metafizik Anlamı İsmail Hüsrev TÖKİN
43. Düşünme San'atı Albert N. ARDİTTİ
51. Taassup Hakkında Ömer UMUR
53. Un Grand Initîé «Mevlânâ» J. Jack LEVY
65. Masonlar İçin Tohum Düşünceler Mukbil GÖKDOĞAN
67. Necat Mahfil'i Muhteremî ve Hlmaye-I
Etfal Cemiyeti Suha UMUR
75. Ünlü Masonlar Sahir ERMAN - Suha UMUR
82. Olayların İçinden Sahir ERMAN
83. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

BÜYÜK ÜSTADIN MESAJI

Bazı Kardeş Obedyansları Ziyaret izlenimleri

Vaki davet üzerine, Büyük Locamızı temsilen, Almanya büyük locasının 22/24 Ekim 1976 tarihlerinde Berlin'de Emserstrasse 12-13 No. da kâin Merkez Lokalinde yapılan Konvansa iştirak ettim. Bu Konvanda, bu Büyük Locanın resmî adı «Vereinigte Grosslogen von Deutschland - Almanya Birleşmiş Büyük Locaları» iken «VE-REINIGTE GROSSLOGEN IN DEUTSCHLAND - ALMANYA'DA BİRLEŞMİŞ BÜYÜK LOCALAR» olarak kabul edildi.

Malûmunuzdur ki, kıt'a Avrupasının en eski, diğer bir deyimle, 1717 senesinde teşekkül eden İngiltere Büyük Locasının Kıt'a Avrupasında kurduğu ilk Loca Hamburg Locasıdır ve Masonluk Almanya'da çok çabuk inkişaf etmiş ve yayılmıştır. Ancak 1871 tarihinde Almanya İmparatorluğu kurulana kadar, Almanya bir çok kiralıklara, dükalıklara, yani birbirinden tamamen müstakil devletlere ve devletçiklere bölünmüş idi, ve bu sebepten dolayıdır ki, Masonluk Almanya'da, bir merkezden değil, fakat her Devlete ait birer Büyük Loca tarafından yönetilmekte idi.

1871 de, Alman İttihadı kurulduktan sonra dahi, bu Kırallıklar ve diğer Devletçikler, sayıları azalmakla beraber, günümüze kadar devam edemişlerdir. Tarih boyunca doğan bu Büyük Locaların bir kısmı uzun, bir kısmı da kısa ömürlü olmuşlar; her biri, 1723 tarihli ESKİ MÜKELLEFİ-YETLERE riayetkâr kalmakla beraber, ayrı ayrı yönlerde gelişmişlerdir.

Hitler fırtınası, maddî ve manevî her varlık üzerindeki yıkıcı ve öldürücü darbesini Alman Masonluğuna da indirmiş, Mason Locaları kapatılmış, binaları, arşivleri, müzeleri yakılmış, masonlar - ve mason olduğunu bildikleri kimseleri ihbar etmeyen şahıslar - öldürülmüş, toplama kamplarına gönderilmiş, her türlü cefaya maruz bırakılmışlardır: Fakat Masonlar yılmamış, göğüslerine taktıkları «Unutma Beni» Çiçeği amblemi ile birbirlerini tanımışlar ve birbirlerine yardım etmişlerdir.

Nihayet, o çeşitli Büyük Localar, bir araya gelmeğe, idare ve temsil yetkisini bir üst otoriteye tevdi etmeye karar vermişler, ve :

1. — Vereinigte Grossloge der Alten, Freien und Angenommenen Maurer von Deutschland (Almanya Eski, Hür ve Kabul edilmiş Masonları Büyük Locası (GLL AFAM))
2. — Grosse Landesloge Der Freimaurer von Deutschland (Almanya Masonları Memleket (Eyalet), Büyük Locası (GLL FO))
3. — Grosse National Mutterloge «Zu den Drei Weltkugeln» (Üç Arz Küresi) Ana Loca Millî Büyük Loca (3 WK)
4. — Almanya'da Eyalet Büyük Locaları (VGLVD)
5. — Almanya'daki İngiliz Silâhlı Kuvvetleri Bölge Büyük Locası (PR BER F)
6. — Almanya'daki Amerika ve Kanada Silâhlı Kuvvetleri Bölge Büyük Locası (ACPGL AFAM)

aralarında, «MAGNA CHARTA - BÜYÜK AHIT-NAME» yi 1957 yazında Londra'da, Avrupa Büyük Üstadları toplantısında imzalayarak muntazam dünya kardeşlik zincirine katılmışlar ve intizamlarını bütün obedyanslara kabul ettirmişlerdir.

Ritüel, malî mükellefiyet açısından muhtariyeti haiz olmakla beraber, bugün Almanya'da, bu altı Büyük Loca, Almanya'da Birleşmiş Büyük Localarının hükümrânlığı altında masonik faaliyetlerle birlikte hastaneler, huzur evleri, göz bankaları gibi hayır işleri yapmak suretiyle sosyal hizmetler yapmaktadırlar. Magna Chartayı imzalayan her Büyük Loca, eski mükellefiyetlere tamamen riayetkâr kalmak şartıyla, çeşitli ritüeller daire-sinde çalışmaktadır.

Bir mesaj konusu olmayan bu hususları belirtmekte iki maksadım vardır :

1. — Almanya'da Birleşmiş Büyük Localar Konvanında yapılan seçim bu çeşitli kolların faaliyetinin, ve tarihsel gelişiminin tesiri altında kalmıştır, ve bu tesiri anlatabilmek için, bu hususları bildirmekte fayda mevcuttur.
2. — Çeşitli, bazan birbirine zıt yollardan gelmekle beraber, birleşen Alman Masonluğunun bu gelişmesini bir etüd konusu yapmağa bazı kardeşlerimi teşvik etmek arzumdur.

22/24 Ekim 1976 tarihindeki Konvanda, Büyük Üstadın, Yeni Loca Kurulmasına müsaade etmesi, Kardeş obedyanslara temsilci tayin etmesi, malî komisyon tarafından tevdi olunan bilânçoğu ve bütçe tasarısını, Büyük Sekreterin İdare Kültür Komisyonunun Kültür raporlarını uygun bulduğunu bildirmesi yolundaki maddeler itirazsız ve münakaşasız kabul edilmiştir. Bu konu hakkında hayret ettiğimi bildirdiğim Büyük Sekreter,

münakaşaların, bizim Büyük Kurulumuzun muadili olan icra organında cereyan ettiğini, Genel Kurulda, Büyük Üstad «..... yapılmasına karar verdim» formülünü kullandıktan sonra buna karşı söz söylemek caiz olmadığını söyledi.

Takdir siz Kardeşlerime ait.

3 Kasım 1976 tarihinde İngiltere Büyük Üstadının vâki daveti üzerine, 22 Avrupa Büyük Üstadı Londra'da toplandı: İngiltere Büyük Locasının salnamesinde Türkiye, Asya Devletleri meyanında gösterildiğinden Büyük Locamız bu toplantıya davetli değildi. İngiltere Büyük Locasının bu tasnif tarzının düzeltilmesi için tarafımızdan gayret sarfedilmektedir. Konuyu iyi bir sonuca vardırmayı ummaktayız.

6 Kasım günü, Paris'te Grande Loge Nationale Française'in 65 Boulevard Bineau'daki Merkezine gittim, Büyük Üstad Dérosière Büyük Kuruluna izahat vereceğinden bahisle beni de Büyük Kurul toplantısına kabul etti, ve verdiği izahatı, Fransız Büyük Görevlileri ile birlikte dinledim.

Londra'daki toplantının konusu ve sebebi şu imiş: Bundan evvel yaptıkları çeşitli beyanlara ve ikazlara rağmen, İsviçre Büyük Locasının halâ Grand Orient de France, Belçika Grand Orient'i, Romada Via del Gesu'da halâ çalışmalarına devam eden Grande Oriente Nazionale d'Italia ve kendisince muntazam sayılmayan bir çok güney Amerika Büyük Locaları ile karşılıklı ziyaretlere son vermediğinin müşahade edildiğinin bildirilmesinden sonra «Biz, kimseyi, bizim prensiplerimizi kabule zorlamıyoruz; fakat kendimizi 1919 ve 1939 İntizam ve Tanışma Beyannamemizle bağlı saymaktayız ve saymağa devam edeceğiz. İsteddiğiniz obedyansla veya şahısla temas edin, ama bilin ki, bu temas ve ziyaretler benim beyannamemdeki prensiplere uymazsa, ben sizin-

le münasebetimi keserim. İsviçre Büyük Locasına bu ikaz bir kaç sene evvel yapılmıştı, şimdi bunu bütün Avrupalı Kardeşlerime hatırlatmak istiyorum. Bu toplantıya davet edilmemiş olmamıza «şükür» demek caiz mi?

..

Bu seyahat ve ziyaretlerden edindiğim intibalar şunlardır :

1. — Masonik Çalışmalarımız, dış obedyanslar kadar seviyeli, hatta Loca içi çalışmalarımız onların fevkindedir;
2. — Dış Obedyanslar nezdinde Türk Masonluğu (Gerek Büyük Locamız açısından, gerek Yüksek Şûramız açısından) takdir edilecek ve kıskanılacak bir düzeydedir;
3. — Dış münasebetlere, bilhassa karşılıklı ziyaretler konusunda fevkalâde hassas ve dikkatli olmak mecburiyetindeyiz;
4. — Seçimler centilmence yapılmaktadır (kulis faaliyeti olup olmadığı yolundaki sorum, hayretle karşılanmıştır).

Fakat, bu sefer de benim gıpta ile baktığım, iki konu olmuştur ki bunları belirtmekten kendimi alamıyacağım :

1. — Giyim (frak, smokin, jaketatay, siyah ceket, raye pantolon ve gümüş kravat)
2. — Sofra adabı (hiç bir şey demiyeceğim)

Bu yazımla, Sizlere, Tahakkukunu arzuladığım son iki nokta dışında, herhangi bir ricada bulunacak değilim : Sizleri temsil etmek şerefini haiz olarak yaptığım bu ziyaretlerin izlenimlerini bildirmeği görev saydım.

Yeni yılınız, Aziz Yurdumuz, Masonluğumuz, Hepiniz, yakınlarınız ve sevdikleriniz için mutlu olsun.

Nafiz EKEMEN
Büyük Üstad

MASONİK ESASLAR

Mason'un Oy Kullanması

Ziya UMUR

«Mason'un oy kullanması» meselesi öteden beri zihnimi işgal eder ve masonik faaliyetlerin en mühimlerinden biri olarak kabul ettiğim bir konudur.

Masonluğun tamamı üzerinde, ferd olarak emir vermeğe yetkili tek kişi, Pek Sayın Bü. Üs. dır. Pek Sayın Bü. Üs., gerek Localara, gerekse K. lere, Masonluğun menfaatine her türlü emri verir ve icra ettirir. Onun dışında, Masonluk hakkında umumî emir verebilen **organlar** vardır, (ferd değil): **Büyük Görevliler Kurulu, Haysiyet Kurulları** ve nihayet hepsinin üstünde **Genel Kurul**.

Ferd olarak emir verebilen bir makam daha var: Üs. Muh.. Fakat bir Üs. Muh.'in emirleri sırf kendi Locası ve Locasındaki K.'ler için geçerlidir.

Bunların dışında, Masonlukta bir silsile-i meratip yoktur. Gerek Locada, gerekse Bü. Loca'da görev almış kişiler, masonik nizamların kendilerine tanıdığı görevlerini yerine getirirler. Mevzuât'ın birer icra organıdırlar. Hiç bir yerde, hiç bir zaman «takdir» denilen yetkiyi kullanıp karar veremezler.

Mason çeşitli yerlerde oy kullanır. Çok defa oylama parmak kaldırılarak işarî; veya gizli, usul ile yapılır. Ekseriyet prensibine göre alınacak kararlar için usul budur. Demokratik bir yoldur. Ekseriyet bahis konusu olduğu için, belki de teker teker üyelerin kanaatlerinin o kadar büyük bir önemi yoktur. Bir oyda yapılan hatanın başka bir oyda yapılan zıt bir hata ile telâfisi bile, çok defa, mümkün olabilmektedir.

Fakat Mason'un bir de hataya tahammülü olmayan, skrüten yolu ile kullandığı oylar vardır. Burada ekseriyet usulüne baş vurulmadığından tek rey'in önemi bazan hayatî olabilmektedir. Bizi asıl ilgilendiren bu çeşit oylamalardır ki, bilhassa bir haricî'yi Masonluğa kabul edip etmemek sırasında baş vurulur.

Bir noktaya temas edelim : Hemen bütün dünya Obediyanslarında olduğu gibi, bugünkü Türk Masonluk Obediyansı içinde de bir nevi **merkezî sistem** var; bunu Büyük Loca Tüzüğü bir cümle içinde belirtiyor : «Locaların hükmî şahsiyeti yoktur». Gerçi bugünkü Dernekler kanunu, Localara hükmî şahsiyet tanıma imkânını kaldırmaktadır; fakat Locaların hükmî şahsiyetlerinin olmaması, kanunun koyduğu bir zaruretden ibaret değildir; hüküm daha önceden beri vardı. Bir çok idarî noktalardan, Localar Büyük Loca'ya tâbi vaziyettedirler ve hatta bu yüzden, tamamen yüze çıkmasa bile, bâzı şikâyetler benzer sesler duyulmaktadır : «Localara hiç bir inisiyatif bırakılmıyor, her işi Büyük Loca organları merkezden idare etmek istiyor» diye söyleyenler, az da olsa, yok değildir.

Fakat bu şikâyeti yapanlar, bir noktayı her zaman ve lâıkiyle göz önünde tutmuyorlar. Locaların, idarî bakımdan şahsiyetleri, bütün dünyada ve yeni şartların yarattığı zaruretlerle, belki biraz kısıtlanmıştır ama, Localarda kalan, başka türlü olması mümkün olmayan, son derecede büyük, bir Obediyans'ın varlığı ve yokluğu ile ilgili en büyük yetki, yine ve daima, muhterem Locaların elindedir. **Bir haricî'yi Mason yapmak... Bir Mason'u gayri muntazam çıkarmak...**

Şu ikinci nokta üzerinde doğması mümkün olan bir tereddüdü derhal ortadan kaldıralım : Bir Mason'u gayri muntazam yapmak işi, bugünkü mevzuâtımıza göre, büyük bir ölçüde, Büyük Loca'nın bir organı olan Büyük Görevliler Kurulu'na verilmiş gibi görünüyor. Fakat, Localar Genel Tüzüğündeki 85. maddenin hükmü, bir takım zaruret-

lerin neticesi olarak konmuştur. Loca'lar ve bilhassa Üs. Muh.'ler, bir K.'in borçlu kalması yüzünden gayri muntazam'a çıkmasına karar vermek istemiyorlar. Bu, çok iyi anlaşılan insanî bir tutumdur. Fakat bâzı hükümlerin uygulanması kaçınılmaz bir zarurettir. Eğer Loca'lar, kendi K.'lerinin intizamı hususunda gerektiği kadar titiz olabilselerdi, Büyük Görevliler Kurulu, bu çetrefil işi üzerine almazdı. Kaldı ki 85 inci madde Loca'nın kolunu bağlamamakta, Büyük Görevliler Kurulu'nun gayri muntazam ilânı, Loca'nın arzusuna ve teklifine bağlı kalmaktadır. Bahis konusu K.'in ismini, borçlu olarak göstermediği müddetce, Büyük Kurul'un yapacağı bir iş yoktur. Zâten 84 üncü madde hükmüne göre, Loca, bu görevini bizzat yerine getirebildikten başka, ister ise borçlu bir K.'in borcunu üzerine almak suretiyle, gayri muntazamlığa mâni olmak imkânını da muhafaza etmektedir. Esas olan birinci noktaya, yâni «bir haricî'yi Mason yapmak» meselesine gelince : Bu konuda, Büyük Loca'nın hiç bir müdahalesi yoktur. Tekris'e ulaşabilmek için, Büyük Loca'nın, birisi Bû. Üs.'in, diğeri Bû. Sek.'in imzasını taşıyan iki lavhasına ihtiyaç var. Birisi, Engelsizlik Levhası, diğeri de İşlem'e Devam yazısı.

Birincisi, fiilî bir durumun tesbitinden ibarettir. Masonluğun genel bir prensipine göre, Masonluktan çıkartılan üye, veya Masonluğa başvurup reddedilen bir haricî, bir daha Masonluğa teklif olunamaz. Bir Loca, haricî'yi teklif etmeden önce, o kimsenin vaktiyle tard veya reddedilip edilmediğini bilmek mecburiyetindedir. Bunu ise, kendisine, ancak Büyük Loca'nın arşivi bildirebilir. Binaenaleyh, Büyük Loca'ya bu hususun sorulması zarurî bir bürokrasi hareketinden başka bir şey değildir.

«İşlem'e Devam» yazısına gelince, bu da yine, Büyük Loca'nın, K.'ler arasında bir koordinasyon sağlayabilmesi amacını gütmektedir. Teklif olunan bir haricî aleyhinde fikir beyan eden bir K. varsa, itirazını, ilgili Loca'ya iletmesi için bulunulmuş bir yoldur. Kaldı ki, Loca o itiraza uymak **mecburiyetinde** de değildir. Sâdece tahkikatı, yapılan itiraz istikametinde derinleştirmesi kendisinden rica edilmektedir. Tahkikâtını yapar, ve itirazı varid görmezse nazarı itibara almaz.

Demek ki bir haricî'ye «Masonluk» sıfatını vermek Loca'ların elindedir. Loca'ların bu fonksiyonunu küçümsemek mümkün müdür? Bütün Masonluk bunun içinde. Büyük Loca organlarına düşen iş, o Mason camiasının idaresi için gerekli icra organlığı fonksiyonunu yapmaktan, Loca'lar arasında bir koordinasyon kurmaktan, maddî manâda çalışma imkânlarını sağlamaktan ibarettir.

Haricî'yi tekris ederek Mason yapmak, genç Mason'ları yetiştirmek, camia'ya ve insanlığa faydalı bir hâle getirmek. İşte, bu işi Mason'lar Loca içinde yapıyorlar. Ama dikkat edilsin, bir haricî'nin Mason yapılması Loca kararıyla değil, teker teker bütün K.'lerin kararıyla oluyor. K.'ler bu kararlarını kutu içine attıkları kırmızı, veya beyaz bir bul ile bildiriyorlar. Bâzı yerlerde bir tek muhalif rey, haricî'nin red-dine sebep olabiliyor. Bizde üç...

Loca'daki K.'in iki büyük vazifesi, hattâ misyonu vardır : Birincisi kendini öğrenmesi, ikincisi Masonluğu insanlık içinde yayması. Birinci misyon üzerinde ne kadar durulsa azdır : insanlar mükemmel değildir; mükemmel olamayacaklardır. Fakat mükemmel olmağa doğru sonsuz bir iştiaqları vardır. Ruhları bozulmuş, yanlış yollara sapmış insanlar bile, kendi yollarında daha iyi, daha doğru, daha güzel zannettikleri bir istikamette yürümeğe gayret ederler. Mason ise, ruhu bozulmamış insandır, cünkü kendisine çok sağlam prensipler verilmiştir. Bu prensiplere her gün biraz daha fazla uyabilmek için çalışır. Loca'lardaki konferanslar ve konuşmalar bu maksada uygun olmalıdır. Bu mesele, burada konumuzun dışında kalmakla beraber şu kadarını söylemeden geçmeyeceğim; Loca'ların bu yoldaki çalışmalarını saptırmak, bâzı prensiplerimizi yanlış yollarda kullanmak, kolaylıkla mümkündür.

Bilhassa sevgi ve müsamahaya bakarsak, bunlar bizim gayelerimize ulaşmağa yarayan tabîî vasıtalar. Biz, insanlığın yükselmesini isteriz ve bunu teker teker insanların yükselmesiyle elde etmeğe çalışırız. Bunu yapabilmek için birbirimize sıkı şekilde bağlı olmamız, birbirimizi sevmemiz, birbirimize karşı müsamahalı olmamız icab eder. Demek ki, müsamaha, tesanüd fikirleri, asıl maksada ulaşmağa yarayan vasıtalar. Şimdi biz, Loca çalışmaları sırasındaki sevgiyi, ahbablık; müsamahayı, vurdum duymazlık; birbirimize yakınlığı ise, birbirimizi tutmak, haline getirirsek - ki maalesef çok oluyor -, Loca'larımız vasıtayı gaye hâline getirmiş, bir Kulüp'ün bölük pörçük parçaları haline gelir. Maksadımız bu değil.. Masonluk, ana prensipini insan ve insanlık haysiyeti üzerine kurmaktadır. Bütün prensipleri bu ana fikirden hareket etmek suretiyle ortaya çıkıyor. Evrenin Ulu Mimarı, insanlık üstünde, insan aklının ulaşamadığı bir varlıktır. Masonluk insanlara bir hayat anlayışı getirecektir. Şu halde resmî faaliyeti, bu hayat anlayışını aşılacak istikamette olmalıdır. Bunun ilk şartı, mevcudiyetini muhafaza etmek olduğuna göre faaliyetinin

bir kısmı yaşama ve yayılma imkânlarını sağlamak, yâni mesleğe dahil kimselerin hisselerine düşen «aidat» dediğimiz yardımı yapmaları, ve bunun yanında, mesleğe girebilecek yeni yeni elemanları bulup aralarına almak olacaktır. Maddî imkânı veren bu mevcudiyetini temin ettikten sonra kendisini izah edecek, hayat anlayışını gösteren prensiplerini yayacak ve öğretmek isteyecektir.

Yeni elemanların alınması bir takım usuller tahtında K.'lere bırakılmıştır. Bunlar bilhassa: teklif, tahkikat ve skrüten safhalarından sonra Tekris merasimiyle sona ermektedir.

Biz burada, «skrüten» dediğimiz «gizli oylama» usulünden bahsediyoruz. K.'lerin oylarını gizli kullanmaları, nizamlarımızın kendilerine bahsettiği bir haktır. Bu usulün bâzı mahzurları var ki, hepimiz, derin derin hissetmek fırsatını bulmuşuzdur. Fakat, rey verenlerin isimlerinin gizli tutulmasının arzettiği bâzı avantajlar, hiç bir yerde ve hiç bir zaman, bu usulden vaz geçilememesine sebep olmaktadır. Bir K.'in, oy kullanırken kanaatını belli etmedi diye, suçlanması düşünülemez.

Şu kadar var ki, bizim «skrüten» dediğimiz oylama sırasında kılınan rey - meselâ bir seçimde kullanılan rey'den farklı - alelâde bir sayıdan ibaret değildir. Bâzı yerlerde bir tek, bizde üç oy bir haricî'nin aramıza katılmasına mâni olabilmektedir. «Skrüten»'e, çok sıkı yapılan bir tahkikat'dan sonra sıra gelmektedir. Bu kadar sıkı bir tahkikat'dan sonra bile, K.'lere yine haricî'yi kolaylıkla aramıza almamak imkânı veriliyor. Bu, bir taraftan, Mason nizamlarının her üye K.'e verdiği büyük ehemmiyeti gösterir. Diğer taraftan, yine her K.'in, aklına, vicdanına ne kadar itimad ettiğini gösterir, çünkü b'ler ki, bir Mason, rey'ini, rastgele bâzı mülâhazalarla kullanmaz. Usul, haddi zâtinde yanlış değildir. Bir Loca içinde aheng'in tam ve mutlak olması lâzımdır. Dışardan gelen kimsenin, içerdeki K.'lerden üç taneyle anlaşamamasına müsaade edilemez. Yalnız, haddi zâtinde doğru olduğuna kanî bulunduğum bu usulün, kolaylıkla kötü neticeler doğurması mümkündür.

Şâyet, rey'ini kullanan K. hırslarına, hislerine hâkim değilse, objektif düşünerek, müspet ve menfî'yi tam hesap edip sağlam neticeye varmasını bilmiyorsa, tabîî, sistem bozuk işler. Şimdiki Localar Genel Tüzüğü'nden daha evvel yürürlükte olan Nizamnamemiz, bu gibi durumlar için bâzı tedbirler düşünmüş idi. Bunları kısaca hatırlataca-

ğım : 1932 ve 1959 Nizamnameleri'ndeki usule göre (madde 79, 80...) ilk skrütende bir tek kırmızı bul çıktığı takdirde, Üs., Muh., celseyi muvakkaten tatil ederek, muhalif rey kullanmış olan K.'i, her kim ise, hususî olarak yanına davet eder, muhalefetin sebebini izah ettirir, mâkul görür ise yeni bir tahkikat'a baş vurur, eğer verilen izahatı yeterli bulmaz ise, renkli bul'ü beyaza çevirdiğini ilân ederdi. İki kırmızı bul çıkması halinde, yeniden tahkikata baş vurulur; ancak muhalif olanlar, hususî olarak Üs. Muh.'e muhalefet sebeplerinin izahına davet edilirler; yeni tahkikat o istikamette yürütülürdü.

İkinci skrüten'de, tek muhalif oy halinde evvelki gibi hareket edilir, iki muhalif oy çıkarsa, üçüncü defa tahkikata gidilip gidilmeyeceğine açık oylama ile Loca karar verirdi. Ancak, bu üçüncü tahkikat'dan sonraki skrüten, gizli oy'la, fakat yazılı ve imzalı pusula'lar üzerinde yapılmalı idi. Bu pusula'ların tasnifini de Üs. Muh., yalnız başına yapardı. Ben, bu usulün uygulanabildiğine pek şahid olmadım. Gizli olarak bir muhalif rey kullanıldıktan sonra, celseye ara veren Üs. Muh., kim olduğunu bilmediği bu K.'i davet ettiği vakit, muntazaman, kendisine cevap veren olmamıştır. Zâten o sırada Üs. Muh.'e baş vuran üyenin gizli kalması mümkün olmazdı. İmzalı bir lavha ile rey kullanıldığını hiç görmedim. Çünkü iş o tehlikeli safhaya dökülmeden evvel, ya muhalifler de müspet oy kullanarak ortadan kaybolmuşlardır, veya kendilerine eklenen başka kırmızı bul'lerle, haricî reddedilmiştir. Fakat, bütün bu usul, Masonlukta Üs. Muh.'e ne derecede büyük bir itibar gösterildiğini tebarüz ettirmek bakımından çok şayânı dikkattir : Demek oluyor ki, muhalif oy kullananların sayısına göre bir husus değişmektedir. Muhalif oyların sayısı belli bir hududu aşmışsa, gizli rey prensipi mutlak olarak hüküm icra eder. Kimsenin kimseye bir şey sormağa hakkı yoktur. Fakat muhalif reyler, sâdece bir veya ikiden ibaret olursa, gizlilik prensipi mutlaklığını kaybeder, yani gizlilik prensipi Mahfel'in Üs. Muh.'i karşısında ceryan etmez. Gerçi, birinci ve ikinci tahkikat sırasında, gizli rey'ini muhalif olarak kullanmış olan K.'in, Üs. Muh.'in dâvetine uyup uymaması, kendi ihtiyarına bırakılmıştır, fakat bu, müeyyidesi olmamakla beraber, **bir emirdir**. Hepimiz biliyoruz ki, Masonluk, verdiği emirlerin yerine getirilmesi için umumiyetle tazyik yoluna müracaat etmeği sevmez. En bariz misali ritüellerimizdir : bir sürü emir var, fakat zorla yaptırmak usulü yoktur.

Üs. Muh.'in ne olduğunu daha bariz şekilde gösteren, üçüncü defa

baş vurulan skrütendeki şekildir. İmzalı pusulalarla rey kullanmak, artık rey'in, onları tasnif edecek olan Üs. Muh. karşısında açık olması demektir. Bu pusulaları sadece Üs. Muh. görebilir. Üs. Muh.'in bir kırmızıyı beyaza çevirmek selâhiyeti olduğunu da düşünürsek, bu, Üs. Muh.'in, skrütteni tertemiz sayıp saymamakta serbest bırakıldığını ifade eder. Tabii bu, Üs. Muh., her istediğini yapabilir demek değildir; Üs. Muh., doğru olandan başka hiç bir şey yapamaz demektir.

Evet, zâten uygulanamamış olan bu usulün bugünkü mevzuatımızda yer almaması, fiilen bir şey değiştirmiş olmamaktadır. Üs. Muh., yine o Üs. Muh.'dır. Bu gibi vaziyetlerde K.'lerin kendilerini bildirmelelerine mâni olan sebebin ne olduğunu biliyoruz : İleri sürdüğü muhalefetin, yarın öbür gün, ilgilinin kulağına gitmesi. Gerçi burada konuşulanları ifşa etmemek lâzım ise de, müzakerelerin dışarı sızdığı bir vakiadır, ve hakikaten acı bir vakiadır : Düşünün, K.'lerim, Masonluk aleyhinde lâf edenler, muntazaman, bizim gizliliğimizi yüzümüze vurmağa çalışıyorlar, esrarengiz bir şey olduğumuzu söylüyorlar. Halbuki bugün Masonluğun sırları diye bir şey yoktur. Bizim «ketumiyet» diye üzerine yemin ettiğimiz şey bu ve buna benzer hadiselerin dışarıya sızmasını temin etmek içindir, ve biz, şöhretimizin bozulmasına sebep olan bu «ketumiyete riayet» kaidesine riayet etmiyoruz. Her ne ise, buradaki sözlerin dışarıya sızdığı bir vakiadır, ve bir K.'in bundan çekinmesi de bir dereceye kadar mazur görülebilir; fakat bizim usullerimiz, hiç bir K.'i, burada alenen konuşmağa icbar etmemektedir. Yalnız, Üs. Muh.'e bildirmesinde ise hiç bir mahzur olmamak lâzım gelir. K.'lerin şuna suretli kat'iyede inanmalıdırlar : Sütunlarda oturan bir K.'imizi, insanlığın malûl bulunduğu zaafırlarla dolu görebiliriz, fakat o K., Loca'nın birinci çekicini tuttuğu zaman, usul, nizam, şekil ve kaideler hakkında onun lâyuhtî olduğunu kabul etmek mecburiyetindeyiz. Üs. Muh. kürsüsünde oturan bir K.'iniz, kendisine tevdi edilen bir sırrı ifşa etmez. Üs. Muh.'ine bile, gizlice itiraf edemeyeceği bir sebeple muhalefet eden bir K.'in haksız olma ihtimali çoktur. Çünkü bilmelidir ki, Üs. Muh., ikna edilememiş olsa bile, onun noktaî nazarına hörmet edecek kadar olgun bir insandır

Üs. Muh.'i hakkında bu kadarcık bir müspet kanaati olmayan bir K.'in, onun riyaşetindeki Locaya gelmesi abes olur. Nasılsa ikna edemeyeceğim düşüncesiyle Üs. Muh.'e bir şey söylemeyen ve bildiğini yapmak isteyen bir K. ise, çocukca, hattâ budalaca bir inad içinde, demektir.

Böyle şeylerin olmaması lâzım ama, bazan öylelerine şahid oluyoruz ki, imkânsız gibi :

— Bir zaman çok yaşlı bir K.'in genç oğlu teklif edildi; bir K. itiraz etti, babası devamsızmış, oğlu da elbette ona benzeyecekmış!..

— Bir K., çok mühim bir mevki'de bulunan bir haricî'ye itiraz etti. Sebeb? İlkokul'da arkadaş imiş ve ilkokul'da iken son derecede huy-suzmuş!..

— Bir Loca'da yapılan her skrütende, muntazaman bir tane kırmızı bul çıkıyor. Kim atıyor? Neden? Soruşturuluyor ve öğreniliyor; K.'lerden birisi, Loca'daki üye sayısının artmasını istememiş! Kim teklif edilirse edilsin, hiç bir şey söylemeden oyunu menfi kullanırmış!..

— Bir K.'imiz, bir haricî'ye, rengi esmer olduğu için itiraz etti: Rengi öyle olan insanlar geçimsiz olurmuş!..

Bu söylediklerim masal değil, hakikat...

— Askıdaki fotoğraflara bakıp, saçını veya sakalını beğenmediği namzed'e menfi rey vermek...

Loca'da, meselâ, doktorlar hâkim iken, teklif edilen bir mühendise menfi rey vermek.

Büyük Sekreterliğe itiraz mektupları gelir :

— Haricî avukat imiş, şikâyetçi avukat'a hasım olarak dava almış, halbuki o dava çok haksızmış!..

— Yaşlı bir Mason son zamanlarında uyanıp bir Loca'ya katılmak istemiş. K.'imiz itiraz ediyor; şu ifade ile: Bu kişi şimdiye kadar neden uyanmamış? Olsa olsa ölüm Yardım Sandığı hissesinden faydalanmak için uyanıyor!..

— Bir K., esrarengiz bir eda ile yanıma yaklaşıyor: filanca Loca'ya falanca zat teklif edilmiş, o çok kötü bir adam imiş, aramıza alınmasın. «Kötülüğü nedir?». «Ben bilmiyorum ama, herkes öyle söylüyor» veyahud «Söylemeği istemem...»

— Bir gün istemeyerek bir muhavereye şahid oldum: Birisi şöyle diyordu: «Ne biçim Loca, K.'im, şaştım kaldım. Hepsi Türk, Nazırların ikisi de Yahudi!..» ve bunu, o K.'imiz, o Loca'ya karşı beslediği takdir hislerini ifade etmek için söylüyordu!

Bu nev'i misalleri arttırmak mümkün.

Aramıza yeni K.'ler almak bizim varlığımızın, hayatımızın teminatıdır. Halbuki bu hava içinde bir çok K.'lerimiz «harici» teklif etmeğe çekinmektedirler.

Üç muhalif oy'la «harici»'nin reddedilebilmesi demek, fiilen bir tek kişinin, «harici»'yi almağa engel olabileceği demektir. Çünkü, herhangi bir K., bu işe karar verdiği vakit, iki K.'ini kendisine katarak, üç kırmızı bul atılmasını sağlayabiliyor.

Maalesef sık sık rastladığımız bu hareket tarzının çok bozuk, anti-masonik olduğu üzerinde durmak gerektir. Skrüten'de kullanılacak bir oy, onu verenin ALLAH ve vicdanı ile yaptığı bir muhasebenin neticesidir. Yalnız kendisinin verebileceği, şahsı ile ilgili bir oy'a, dostluk sebebiyle başkalarını katması bir nev'i vicdansızlıktır.

Bir defa başıma geldi, tahkikatını şahsen yaptığım bir «harici»'ye aynı müessesede çalışan bir K. itiraz etti. Kendisi ile uzun uzadıya görüşüdüm, ikna edemedim. Yalnız bana : «İstersen toplantıya gelmem, ama kanaatimde ısrar ediyorum.» dedi. O'na dedim ki : «sen bir K.'imsin, senin kanaatin muhteremdir. Mutlaka toplantıya gelip muhalif oy kullanman şarttır. Senin kadar sağlam kanaate sahip iki K. daha gelirse bu «harici» reddedilir ve doğru olur. Fakat sen, yanında, sana uyacaklarını bildiğin dört beş K.'i getirirsen, kanaatini değil, inadını kullanmış olursun, şerefli bir iş değildir.»

Şimdi iyi düşünelim, bu kadar mühim bir konuda uyelerine bu kadar geniş yetki veren bu teşekkül, üyelerinden ne bekler? Tabii, geniş bir anlayış, iyiyi kötüyü objektif olarak ayırabilen, iyi ile kötünün muhasebesini tam yaparak, iyi taraf üstün geldiği zaman, hırslarını ve hislerini rahatca yenen kimseler arar. Bulduğu o mu? Masonluğa girerken bir sürü sözler, vasiyetnameler, vaidler, dostluk ve yardım elleri, ve «Doğu'dan Batı'ya, Kuzey'den Güney'e ilân ederim ki» sözleriyle karşılanmak; sonra insanları kategorilere ayırıp onlara evet, bunlara hayır demek; hattâ bâzen bunu esaslı bir kanaate bile dayandırmadan geçici kaprisler yüzünden yapmak... Tabii, Masonluğun oy veren K.'lerimizden beklediği bu değil. Küçük hesapların, küçük düşüncelerin üstüne çıkarak şahsını ve benliğini değil, bütün insanlığı düşünerek oy vermek.

İtiraf edelim ki bu seviyeye çıkmak her zaman mümkün olamıyor.

O zaman ben kendim için şu prensipi uyguluyorum : Menfi rey kullanmak için yüzde yüz emin olmağa çalışıyorum. Bir takım şüphelere, duyduğum yalın kat sözlerin uyandırdığı üstün körü bir menfi düşünceye kapılıp skrüten kutusu içinde dört köşe tahta parçaları aramıyorum. Eğer teklif edilen «haricî» hakkında vicdanımı tamamen rahat bırakan sağlam bir menfi kanaata varamıyorsam, teklif eden, tahkikatı yapan K.'lerime güvenerek rey kullanıyorum.

Bâzen insan, vicdan azabı duymadan yanlış işler yapabilir. Çünkü insanlar kötülük yapmak şuuru içinde kötülük yapmazlar. Kendi kendilerini haklı gösterecek muhakemeyi yapmasını çok iyi bilirler; ama işte bu nevi'den insanların Mason'lar arasında bulunmaması gerekiyor, çünkü bir Mason'un birinci vazifesi kendi kendini olgunlaştırmaktır. Biraz önce, üzerinde ne kadar durulsa azdır, dediğim, şu, «Kendi kendini tanımak», insanları, renk, dil, din, mevki farkı gözetmeden, sınıflara ayırmadan sevmeyi öğrenmek, aşağılık duygularını yenerek karşısındakine muhabbetle bakmak, **insanların kusurlarını değil, meziyetlerini aramağa çalışmak** kusur herkeste var, ama asıl olan meziyettir. Hesabı iyi yapılacak olsa, meziyetler her zaman kusurlardan çok fazladır. Fakat insan kıskanç, hasud bir mahluktur. Kendisinin kusurlu olduğunu bildiği için başkasında da kusur aramağa çalışır. Kendisine itibarı yoksa başkasına da itibar göstermek istemez. Kendisinde olmayan bir şeyin başkasında olmasına tahammül edemez.

İşte, biz, bu küçüklükleri aşmak için daimî bir gayret içinde olmalıyız. İnsanların iyi taraflarını kötü dediğimiz taraflarından daha fazla araştırmalıyız.

Rey vermenin hep menfi tarafından, yani menfi rey vermeden önce teenni ile hareket etmekten bahsettim. Bunun bir de öbür tarafı var: pek çok K.'lerimiz gözü kapalı, müspet rey verirler. Bunlar, tahkikatı yapan K.'lere itimad ederler ve bu çok güzel bir şeydir. Birbirimize inanmak, itimad ve saygı beslemek mutlaka lâzım ve herhalde körü körüne menfi rey vermekten daha iyi. Fakat unutmamalıyız ki, yanılmak onlar için de mümkündür. Büyük hüsnüniyetlerine rağmen tahkikatçıların da gözünden kaçmış şeyler olabilir. O vakit, onları ikaz etmek, onların bilmediği bir nokta üzerinde tahkikatı genişletmelerini sağlamak da, işi inad'a bindirmemek şartıyla, bir masonik vazifedir. Aslında, kırmızı bul kullanmakla, beyaz bul kullanmak arasında, mesuliyet bakımından fazla bir fark yoktur. Her iki halde de kanaat sa-

hibi olmak lâzım. Meselâ, «haricî» hakkında bâzı tereddüdlerim var, ama neme lâzım, başkası hesap etsin diyerek beyaz atmakla; «haricî» hakkında fazla bir şey bilmiyorum, ama kulağıma bir takım sözler çalındı, belki doğru, belki değil, fakat ben bir kırmızı atayım da bakalım ne olur? tarzında rey kullanmak arasında o kadar fazla bir fark yoktur. Hülâsa, bir Mason, orada hazır bulunmayan bir «haricî» nin masonik mukadderatı hakkında rey'ini kullanırken son derecede dikkatli ve hassas olmak zorundadır.

Akıl Ne Öğretir ?

Raşid TEMEL

(New Age'den)

- 1 — Sükûnun meyvalarını.
- 2 — Sağlığın mutluluğunu.
- 3 — Kendini idare edebilmenin mükâfatını.
- 4 — Başarının sevincini.
- 5 — Kudretin sorumluluğunu.
- 6 — Doğanın ahenk ve güzelliğini.
- 7 — Sevginin mucizesini.
- 8 — Dostluğun anlamını.
- 9 — İmanın kudretini.
- 10 — Paylaşmanın zevkini.
- 11 — Doğruluğun hazinesini.

Akıl bize yol gösterebilir.

Finlandiya'da Franmasonluğun Tarihçesi (*)

Yazan : Jaakko VÖRY
Çeviren : Mişel MARGULİES

Finlandiya'da Masonluğun başlangıcı :

Birçok başka memleketlerde olduğu gibi, Finlandiya'da da Masonluk tarihi, memleketin politik tarihi ile yakın ilişkili olmuştur.

XVIII. asırda, Finlandiya halâ İsveç Krallığının bir parçası idi. Dolayısıyla, Finlandiya Masonluğu, ilk muntazam Locası 1752'de kurulan İsveç Masonluğuna yakın bir eskiliktir.

Finlandiya'da, 1756 senesinde, St. Augustin adıyla bir Franmason Locası kurulmuş, ve yirmi sene sonra bunu (İskandinav Ritinin üst derecelerinden) Phoenix ve Finska Kapitlet adlı İki Loca daha takip etmiştir. Bu üç Loca 1808 - 1809 Rus - İsveç harbine kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. Harbin neticesinde Finlandiya İsveçten ayrılmış ve Büyük Dük'ü Rusya Çarı olan müstakil bir Büyük Dükalık olmuştur.

(*) Koilliskulma dergisinin 3/1972 sayısından çeviri.

St. Augustin Locası son toplantısını Şubat 1803'de akdetmiş ve harpten sonra kardeşler dağılmıştır. Locaların faaliyetleri 1813 senesinin sonunda kesin olarak durmuştur. 1756-1813 senelerinde St. Augustin Locası'nın tüm üye sayısı 460'a ulaşmıştı.

Bir asır süren Rus devresinde, Franmasonluk, Rusya'da olduğu gibi Finlandiya'da da umumiyetle yasaklanmıştır. Yasaklamanın tarihi şöyledir :

1822'de, Rusya Çarı ve Finlandiya Büyük Dükü Alexander I, Masonik teşkilâtını ve diğer gizli cemiyetlerin faaliyetlerini tatil etmelerini ferman etti. Finlandiya Büyük Düküğü de bu yasağa dahil edildi.

Çar Nicholas I yasağı yeniledi, ve buna ilâveten 1826'da yayınladığı bir emir ile Finlandiya'da Masonik veya gizli cemiyetlerin kurulmasını yasakladı. Fakat devlet memurları hariç, Fin vatandaşlarının yurt dışında Franmasonluğa intisap etmelerine müsaade edildiği de gözden kaçmamalıdır. Deniz kaptanları ve tüccarlar arasında böylelerine rastlamak mümkündü.

1848'de Çar Nicholas I, yeni bir emir yayınlarak, istisnasız bütün Finlandiya vatandaşlarının herhangi bir gizli cemiyete

katılmalarını yasaklamıştır. Bu tam ve nihaî yasak olup, 1917'de istiklâl kavuşuncaya kadar, Finlandiya'da Franmasonluğun sonu olmuştur.

Geçen asrın sonu, ve asrımızın başlangıcı, Finlandiya'da, baskı devresi adıyla anılır. Bu devrede, askerlik mecburiyetinden kurtulmak için, bazıları kanun dışı olmak üzere, birçok Finlandiya vatandaşı Amerika Birleşik Devletlerine hicret etmiştir.

Modern Franmasonluğun Gelişi:

1922 senesinde, muhtelif Amerikan Localarının muhterem üyesi olup, artık hürriyetine kavuşmuş anavatanlarına Franmasonluk prensiplerini getirmek heyecanı ile tutuşan, Fin vatandaşı sekiz Üstat Mason, New York Eyaleti Büyük Locasına bir istida verdiler, ve Helsinki'de bir Loca kurulmasını talep ettiler. New York Büyük Üstadı Pek Sayın Tomkins Birader, talebi müsbet karşılayarak Toivo H. Nekton Biraderi, Finlandiya Cumhuriyetinde kurulacak bu ve diğer Localar için Bölge Büyük Üstadı tayin etti. Böylece Finlandiya, New York Eyaleti Büyük Locasına bağlı vadi dışı bir bölge oldu.

18 Ağustos 1922 tarihinde, Büyük Üstat, Nekton Birader ve üç Amerikalı Biraderle Helsinki'ye gelerek 1 numaralı Suomi Loca-

sının konsekrasyonunu yaptı. Kurucu üyelerinden başka ilk Locada yirmiyedi aday da mevcuttu. Aralarındaki en meşhurları, o zaman ellialtı yaşında olup bestekâr olarak dünyaca ün kazanmış Jean Sibelius idi. Diğer adaylar arasında Başkent eyalet Valisi, Finlandiya'nın Amerika büyük elçisi, New York baş Konsolosu, iki eski Senatör, birçok yüksek kademe Devlet memuru ve ticaret, sanayi, bankacılık, yüksek eğitim, mimarlık, sanat ve ilim dallarının birçok ilerigelenleri mevcuttu. Merasimlerin yapıldığı Burjuvazi Kamarası bir Masonik Locaya dönüştürülmüştü. Bir tek adaya üç derecenin merasimi tatbik edilmiş, diğerleri ise sadece seyredip, obligasyonları tekrarlamışlardı. Böylece aynı günde bütün adaylar hem tekris hem de terfi ettirilmiş oldular. Merasimleri, vazifelerini ve kâleten ifa eden Büyük Görevliler yardımı ile Pek Sayın Tomkins Birader yönetti.

Saat 10'da başlayan celse saat 19'da tamamlandı ve bunu takiben Büyük Üstat Tomkins ve delegasyonu şerefine bir Jübile Yemeği verildi.

Yeni Loca kuvvetlendi ve müteakip sene iki yeni Loca kuruldu: Tampere'de, 1 Ağustosta 2 numaralı Tammer Locası ve

Turku'da 2 Ağustos 1923'te Phoenix Locası. Aynı sene, 13 Union caddesi, Helsinki'de ilk Mason Mabedi açıldı. Üç katlı eski bir binanın üst iki katı iki mimar Birader tarafından tadil edilip içi nefis bir şekilde tezyin edildi.

Finlandiya Büyük Locası

Suomi Locası No. 1'in kuruluşundan iki sene sonra, üç Locanın envarı New York Eyaleti Büyük Locasına hitaben bir istida imzalıyarak, Finlandiya Büyük Locasını kurabilmeleri için bir Büyük Beratin (Charter) verilmesini istediler. Talep kabul edildi. Verilen bu Beratin, New York Locasının elinde bulundurduğu Athol Beratına istinaden verilen ilk ve muhtemelen yegâne «Büyük Doğuş Sertifikası» oluşu, Finlandiya Büyük Locası Büyük Beratına tarihi bir doküman vasfını kazandırdı.

Finlandiya Büyük Locası 9 Eylül 1924'te Helsinki'deki yeni Mâbet binasında kuruldu. Bu merasim de Pek Sayın Tomkins Birader, ve bir grup Amerikalı Büyük Locasına hitaben bir istidan muhteşem bir şekilde yönetildi. Maestro Sibelius ve Finlandiya'nın ileri gelen koro şarkıcılarından bazıları hazır bulundu.

Musiki çalışmaları bu tarihi Ma-

sonik merasimi bir kat daha yüceleştirdi. Bu meyanda, Sibeli-tis'un 1927 senesinde Kardeşli-ğimiz için bir seri «Masonik Ri-tüel Müziği» bestelediğini ve ondokuz sene sonra 1946'da üç ilâve parça ile tamamladığını belirtebiliriz. Bu parçalar Sibe-lius'un yayınladığı son eserler olabilir. 1957 senesinde vefat etti.

1 numaralı Suomi Locasının ilk Üs. Muh.'i Axel Solitander bira-der Finlandiya Büyük Locasının ilk Büyük Üstadı seçildi ve 1940 senesinin sonuna kadar bu va-zifede kaldı.

Çok miktarda olan adaylara ce-vap verebilmek için Helsinki'de iki Loca daha kuruldu. 3 Ocak 1928'de 4 numaralı Pyhä Johan-nes Locası ve 16 Şubat 1929'da 5 numaralı St. Henrik Locası. 1925'te Finlandiya Büyük Loca-sına bağlı Üs. Mason sayısı 194 iken, beş sene sonra 1930'da bu sayı 308'e yükseldi.

Zor Devre

Finlandiya Franmasonluğunu zor bir devre bekliyordu. 1920'lerin sonu ve otuzların başla-rında Finlandiya'da hatırı sayılır bir antimasonik hareket mevcut idi. Bunun membaı, hem Alman Generali Ludendorff'un anti-masonik doktrinine hem de Al-

manya'da geniş şekilde yayılan Nazi doktrinine inanan bir grup kişi idi ki bunlar, Finlandiya'da Masonluğu kötölemek için bir hayli gayret sarfettiler. Bu ki-şiler Fin Mason Cemiyetine kar-şı bir iftira propagandasına gi-rişerek cemiyetin kapanması için resmen harekete geçilme-sini talep ettiler.

Bütün Mason düşmanı fanatik-ler kendilerine hırsla katıldılar. Bazı dergi ve broşürler («Tap-paramies», «Siniristi», «Nation») sırf bu maksatla, Masonluğun korkunç ritleri ve cemiyetin bü-yük milletlerarası gücünü konu alan yalan ve uydurmalar yayın-layarak Masonluğa karşı bir kampanyaya giriştiler.

1931'deki yıllık toplantısında, Finlandiya'daki Subaylar Fede-rasyonu, subayların Masonluğa katılmalarının yasaklanması ve Mason oldukları bilinen subay-ların isimlerinin Federasyon Lis-tesinden silinmesi hususlarının, Kuvvet Kumandanlığına teklif edilmesini kararlaştırdı. Bu tek-lif resmî bir yasakla neticelen-medi. Ancak, 8 Haziran 1934 ta-rihli gizli sirkülerinde, Silâhlı Kuvvetler Kumandanlığı tüm kara ve deniz subaylarının Ma-son Locası üyesi olmamalarını önermiştir. Fakat görünüşe ba-kılırsa bu emir hiç tatbik edil-memiştir. Maamafih faal hiz-

metteki birçok subaylar kendi arzularıyla Masonluktan istifa etmişlerdir. Bunlardan bir çoğu 1945'den sonra tekrar Localarına dönmüşlerdir.

Finlandiya Evangelik Lüteryen Kilisesi de anti - masonik propaganda ile uğraşmıştır. Viipuri bölgesinin sinodal heyeti, 1933 senesinde toplanan Genel Ekleziastik Kongreye bir teklif sunarak hiç bir papazın veya kilise hizmetkârının gizli bir cemiyete (yani Franmason teşkilâtına) katılmasına müsaade edilmemesini ve eğer halihazır üyesi ise istifa ettirilmesini istemiştir. Derin tetkikten sonra Kongre teklifi asılsız görerek reddetmiştir.

Eylül 1939 kadar yakın bir tarihte bile fanatik olarak bilinen bir milletvekili, Finlandiya'da Franmasonluğun yasaklanması için kanun teklifi hazırlamıştır. Bu teklif, Kış Harbinin bitiminden bir ay sonra, Nisan 1940'ta reddedilmiştir.

Harp Seneleri 1939 - 1945

Finlandiya, kendi suçu olmaksızın ikinci Dünya Harbine karışmıştır. İlk olarak, üçbuçuk ay süren ve 1939'da başlamış olan Kış Harbinde ve daha sonra, Haziran 1941'de başlayıp Nisan 1945'te biten Devam Harbinde.

Sovyetler Birliği, Leningrad'ın emniyeti gerekçesi ile Finlandiya'dan büyük toprak taleplerinde bulundu. 1939 sonbaharında görüşmelere başlandı, fakat Sovyetler Birliği görüşmeleri apansız keserek 30 Kasım 1939'da az silâhlı Finlandiya'ya saldırdı. Sovyetler Birliğinin daha evvel bu mevzuda Nazi Almanya ile anlaşmış olduğu anlaşıldı. Finlandiya 13 Mart 1940'a kadar dayandı ve sonra sulh yapıp Karel yarımadasını terk etmeğe mecbur oldu. Yarımada'nın Fin ırkından olup Fince konuşan tüm halkı (400 000 kişi) memleketin başka kesimlerine yerleştirildi.

Hem harp süresince hem de 1940 bahar ve yazında üyelerin meşguliyetleri dolayısıyla Localar faaliyetlerini sürdürememişlerdi. Sonbaharda mesai tekrar normal olarak başladı, fakat bu pek uzun sürmedi.

Kontrol edilmemiş bilgilere göre hadise şöyle cereyan etti: 1940 sonbaharında, Almanya'nın Helsinki'deki sefiri Blücher, Finlandiya'da bütün Masonik faaliyetlerin durdurulması talebinde bulundu.

1940 senesinin sonunda Cumhurbaşkanı seçilen ve Suomi Locası üyesi olan Başbakan Risto Ryti bu talebi, Büyük Üstat Axel Solitandere iletti. Kısa

bir süre sonra Solitander bir felç geçirip konuşamaz ve yazı yazamaz hale geldi. Önceki Büyük Üstat Marcus Tollet yurt dışında bulunduğu için, Büyük Kaymakam Harri Backlund Büyük Locanın liderliğini alarak 14 Şubat 1941'de Helsinki'de Büyük Loca üyelerini ve Locaların Büyük Loca delegelerini gayri resmî bir toplantıya davet etti. Burada, memleket menfaatlerini göz önünde tutan hükûmetin, Masonik faaliyetlerin durdurulmasını rica ettiğini bildirdi. O zamanın çok ciddî politik durumuna vakıf olan toplantı üyeleri, tekrar alınacak bir karara kadar Loca çalışmalarının tatil edilmesine oybirliği ile karar verdiler. Hem Helsinki'deki hem de diğer vadilerdeki Mâbetler demonte edilerek tüm eşyalar ve kitaplar emin bir yere depo edildi.

Avrupada ikinci Dünya Harbi devam ederken, yaptığı sulhtan memnun olmayan Sovyetler Birliği çeşitli baskılara başladı. Meselâ, Arktik kıyısındaki Petsamo bölgesinde bulunan mühim nikel madenleri hakkında talepler başladı. Kara Avrupasının büyük kısımlarını ve Norveç'i işgal etmiş olan Almanlar, İsveç ve Finlandiya topraklarından Kuzey Norveç'e asker gönderme müsaadesi elde ettiler.

Bu kuvvetlerin bir kısmı Petsamo madenlerine geçişi açık tutmak üzere Laponya'da kaldı.

Rus - Alman harbinin başlamasından hemen sonra, Sovyetler Birliği Finlandiya'ya tekrar hücum etti. Haziran 1941'de bombardıman uçakları takviyesindeki Rus ordusu Fin hududunu geçti. Finlandiya ordusu karşı hücumla geçti ve hatta Karel yarımadasını tekrar ele geçirdi. Fakat harbin sonlarına doğru, Haziran 1944'te bu yarımada tekrar kaybedildi. Bu meyanda Finlandiya kuvvetleri, geride kalmış olan Alman askerlerini Laponya'dan kovdu.

Burada belirtmek gerekir ki, ne bu harpler süresince ne de harpten sonra, birçok Avrupa devletlerinin aksine, Finlandiya ne Almanya ne de Sovyetler Birliği tarafından hiç bir zaman işgal edilmemiştir.

Harp Sonrası Hızlı Gelişme Devresi

1945 senesinde, Finlandiya için harp bitince, Localar vakit kaybetmeden çalışmalarına başladılar. İstatistiklere göre, vefat ve ayrılmalardan ötürü, Finlandiya Büyük Locasına bağlı mavi Localar üyeliği, 1945 senesinde 111 kişiye düşmüştü. Fakat bu durum kısa zamanda iyiye dön-

dü. Harp sonrası devresi Fransonluk için her bakımdan müsbet bir devre oldu. Aşağı-

daki rakkamlar Finlandiya'da Masonluğun gelişmesini açıkça göstermektedir.

Sene	1945	1950	1955	1960	1965	1970	1972	1974
Loca sayısı	5	7	8	22	41	59	62	70
Üye sayısı	111	290	465	914	1500	2320	2500	3000

Memleket şimdi sekiz vadiye ayrılmıştır. Onbeş Loca Helsinki'dedir. En kuzeydeki Loca kutup hattına çok yakın olan Rovaniemi'dir. Her vadinin bir Bölge Büyük Üstat Kaymakamı vardır. Daha evvel bahsettiğimiz gibi Helsinki'nin Union sokağındaki mabetler 1941'de sökül-müş ve eşyalar depolara kaldırılmıştı. 1949'da Büyük Loca, Mavi Localar ile birlikte, Pohj. Esplanadikatu 35, Helsinki adresinde kendi lokallerini satın aldılar. Fakat kısa zamanda, gelişen çalışmaların daha fazla yere ihtiyacı olduğu görüldü. 1965'te mevcut yer satılarak Kasarmikatu No. 16'da üç katlı bir ev satın alınarak tamir edildi ve Franson Binası haline dönüştürüldü. Şimdi Finlandiya Büyük Locasının merkezi olan bu binada mavi Localar için iki, ve Royal Arch, Mark Mason ve diğer üst dereceler için uygun Mabetler vardır. Yeni bina 1966 senesinin sonbaharında çalışmalara hazır. Mavi Locaların tüm memlekette onüç mabedi olup, bunlarda kırkdört Loca

çalışmaktadır. Diğerleri kiralık odalarda toplanmaktadır. 27 numaralı Minerva Araştırma Locası memleketin muhtelif yerlerinde çalışmaktadır.

Başka Memleketlerin Büyük Locaları ile İlişkiler :

Finlandiya Büyük Locası, New York Eyaleti Büyük Locasının kardeşçe yardımları ile kurulmuştur. Kuruluştan birkaç sene sonra İngiltere Büyük Locası ile tanışma olmuştur. Bunu takiben diğer Büyük Localar ile ilişkiler kurulmuş ve bugün dünyadaki muntazam Büyük Locaların hemen hemen hepsi Finlandiya Büyük Locasını tanımaktadır.

Daha evvel belirtildiği gibi, ikiyüz sene evvel Finlandiya'da üç İsveç Locası çalışmaktaydı. Finlandiya Rusya'ya teslim olunca çalışmaları durmuştu. Finlandiya müstakil bir cumhuriyet olunca 1923'te St. Augustin Locası ve 1934 ile 1953'te üst derecede iki Loca uyandırılmıştır. Bunlar halâ İsveç Bü-

yük Locasına hağlı olup, eski İsveç ritüeli ile çalışmaktadır. Finlandiya Büyük Locasına bağılı Localar ile bunlar arasında gayet iyi kardeşlik ilişkileri mevcuttur.

Diğer Masonik Faaliyetler

Finlandiya'da, Loca toplantılarından başka da Masonik faaliyetler olmuştur. 1951'de gayesi Masonik araştırmalar yapmak olan Humanitas Franmason Birliği kurulmuştur. 1962'de 27 numaralı Minerva Araştırma Locası kurulunca, Humanitasın çalışmaları başka tarafa yöneldi; meselâ Gala Geceleri, çocuklar için Noel bayramları tertibi gibi. Hümanitas Birliğinin başlattığı ve orta Finlandiya'da, Sompala çiftliğinde yapılan Masonik yaz seminerlerini şimdi özel Sompala Derneği yürütmektedir.

Pro Humanitate Fonu, hayır işlerine bakan özel bir Masonik teşekküldür. 1970'de başlattığı bir projenin gayesi yaşlılar için bir Huzur Evi inşasıdır.

Helsinki'deki Franmason Binasında Masonik müze ve kütüphane bulunmaktadır.

Son olarak, 1956 senesinde, Risto Enarvi kardeşin öncülüğü ile yayınlanmağa başlanılan Finlandiya Mason Dergisi, Koilliskulma'dan (Kuzey doğu köşesi) bahsedebiliriz. 1963 senesinden beri bu dergi, Finlandiya Büyük Locasının resmî yayını olmuştur.

Kısaca diyebiliriz ki Finlandiya'nın Masonik tarihinin kökleri geriye kadar uzanır. İkiyüz sene evvelki ilk devre yarım asır sürdü, ve yüz küsur senelik bir uykudan sonra Finlandiya'da Franmasonluk elli sene evvel tekrar başladı. Yakın zaman Fin Masonluğunun ilk yirmi senesi her bakımdan zor ve şanssız iken, harp sonrası otuz senesi parlak ve ümit verici olmuştur. Cemiyetimize karşı hiç bir harici baskı olmamıştır.

Finlandiya'da Franmasonluk serbestçe hareket etme ve gelişme imkânına kavuşmuştur. Kuvvetli gelişme devam etmekte, ve Franmasonluğun idealleri ve yüksek prensipleri çok değişik çevrelerde yeni kardeşler bulmaktadır.

Gerçeğin Yolunda (*)

Cevad Memduh ALTAR

«Tarihin temeli Cehalettir; büyüklüğünün ve sevgiden yoksunluğunun nedeni budur.

Seignoleas»

İnsanoğlu, gerçeği aramada herhangi bir felsefeye olduğu kadar, düşünde eklektik bir bileşime, ya da kişisel bir inanca bağlanabilir. Bu tür bağlanışların olumlu sonuçlarıyla karşılaşıldığı gibi, insanı tehlikeli dogmalara iten sonuçlarla başbaşa bıraktığı da tarih boyunca görülmüştür.

Aklın gelişim çabası, insanlık tarihinde birbirini izliyen şu dört anlayış türünün oluşumuna olanak sağlamıştır : «Naiv - metafizik - dogmatik» anlayış, «Septik» anlayış, «Kritik» anlayış, «Positivist» anlayış.

İnsanoğlunun, birbirinden farklı kavramlar halinde oluşan bu dörtlü anlayış yeteneği, bireyin yaşamını olduğu gibi, bireyden oluşan toplulukların yaşamını da etkilemektedir.

(*) GÖNÜL MİMARLARI Muh. Lo.'sının 15 Haziran 1976 tarihli toplantısında yapılan konuşmadan.

Şurası kesinlikle bilinmelidir ki, insanlığın bu dört yorum ya da anlayış yeteneğinden herbirinin, belirli bir süre boyunca oluşup tükenmesi ve yerini, arkadan gelen başka bir anlayış yeteneğinin alması olanaksızdır; aksine bu dörtlü anlayış türünden herbiri, kendine özgü yorum yeteneğini sürdürürebilme gücüne sahiptir. Hatta bu anlayış türlerinin dördü de, bireyin ya da toplulukların yaşamını, günümüzde olduğu gibi, paralel çabalar halinde etkileyebilir; ve bu arada en az şanslı olan yorum yetenekleri ise, bilinçli bir toleranstan beslenen : «Kritik» ve «Positivist» anlayış aşamalarıdır. Onun için bu iki morâl gücün uyruklu sayısı, 20. yüzyılın sonlarına ulaşılmış olmasına rağmen, ne yazık ki, dünyanın birçok yerinde oldukça sınırlıdır. O halde akılsal çaba grafiğinin en başında gelen : «Naiv - metafizik - dogmatik» ve onu izliyen : «Septik» anlayış, kişiyi ve toplumu etkileme gücünden, günümüzde de çoğunlukla birşey kaybetmemiştir; ve toleransa tüm anlamıyla karşıt bir savaşı sürdürmede de belki her zamandan çok etkili olmaktadır. Ondan dolayı insan ve toplum, çoğu kez karşıt eğilimlere bağlanmaktan kendini alamamış, bazan tutucu, bazan inkârcı olmuş, bazan boş inançlarla avunmuş, bazan niye bağlanacağını bilememiş, bazan da maddeye ilgiyi yeğ tutmuştur. Kaldı ki, bu tür davranışlarla ilgili eylemler, baskı rejimlerine dönüştükçe, insanoğlu yer yer dogma kamplarına tutsak düşmüştür. Görülüyor ki, insanın, katı bir inanca bağlanıp kalması, özgür morâlden güç alma yeteneğini engellemiş, insanlık hep bu tür anlayışlardan gelen bunalımlarla yorgun düşmüştür.

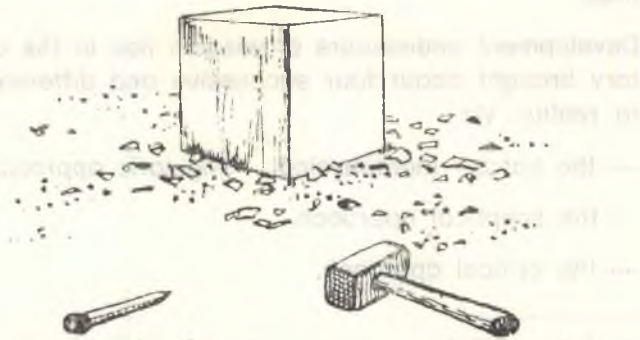
Akılsal gelişimin : «Kritik» ve «Positivist» anlayış tadına ayak basabilmesi, yorum yeteneğinin özgür ama disiplinli bir ortamda yücelmesiyle mümkündür; ve sevgi, saygı, umut, şefkat, ilgi, yardım ve merhamet türünden duygusal huylar bile, ancak böylesine bir ortamda varlığını koruyabilmektedir. Aklın olumlu yolda gelişim çabası, zekâyı da aynı yolda etkilemekte, dolayısıyla toleransa giden yolda da ilerlemeler kaydedilmektedir. Onun içindir ki, sadece akılcı anlayış, insanoğlunun yücelme çabasına katkıda bulunacak, insan ve toplum, ancak böylesine bir ilkenin bilincine vararak geleceklere egemen olacaktır.

Akılcı gelişim, «Kritik» ve «Positivist» aşamalara ulaşmakla, Makro- ve Mikro - Kosmos gerçeğine yaklaşabilir; ve Evrenin Ulu Yaratana olan inancımız, ancak bu iki akılcı çabadan beslenmekle gerçek değerini bulabilir. Ruhsal davranışların olumlu yolda gelişimi de aklın

önderliğiyle, hatta akılsal ve duygusal yeteneklerin ortak bileşimiyle mümkündür. Metafizik inançlar, bilimle güçlenen akılsal yeteneğe çoğu kez karşıt birer yorum olmanın niteliğini taşır. Çağımızın metafiziği, artık akılsal metafizik stadına girmiş bulunmaktadır.

Doğmadan beslenen inançlar, düşünce özgürlüğünü yokeder, baskı yöntemleri oluşturur. Bu tür mutsuzlukları, akılcı gelişimi engelleme çabasını tarih boyunca sürdürmüş olan tüyler ürpertici dogmalar yerince kanıtlamaktadır.

Gerçek bilgi, duygu ve inanç, yalnız toleranslı bir ortamda verimliliğini sürdürebilir. Bu konuda, Alman düşünürü Ludwig Keller'e hak vermemiye imkân yok; nitekim toleransı onun tanımlaması, hiç kimseninkine benzememekte ve Ludwig Keller bu konuda şöyle demektedir : «... Gerçek tolerans, evrenin Ulu Yaratana inancını bile zorla kabul ettirmiyen, yıkıcı olmıyan inkârcılığa tahammülü öğreten bir toleranstır...»

In Quest of Reality (*)

Cevad Memduh ALTAR

Translator : Adnan BALKANLI

Man, in his pursuit of reality, can commit himself to any established philosophy, or develop for himself an eclectic synthesis, or create a personal pattern of belief. While any of these paths can lead him to prosperity, it is not a rare occasion in human history that man's trek to reality has led him to ominous dogmas.

Development endeavours of wisdom has in the course of history brought about four successive and different approaches to reality, viz :

- the naive - metaphysical - dogmatic approach,
- the sceptical approach,
- the critical approach,

(*) From a talk delivered at a labour of W. Gönül Mimarları L. on the 15 th of June 1976.

— the positivistic approach.

It is to be indubitably acknowledged at this point, that none of these four disciplines of thought has arisen and expired in any given period of time; but that quite to the contrary, each has perpetuated in its peculiar interpretation of truth. At our times, all four of them continue to be coexistent agents that keep influencing our personal attitudes - and consequently our social lives - as four parallel powers; those among the four that have the least chance of survival and flourishing being the last two, that is, the «critical» and the »positivistic» disciplines; those in other words that thrive on «conscientious tolerance». Unfortunately therefore, the disciples of these two latter domains are not too numerous even at our modern times as we approach the close of the twentieth century.

The «naive - metaphysical - dogmatic» concept which marks the lowest rung in the ladder of philosophical evolution, and the immediately subsequent «sceptical» concept, have lost today nothing of their influential powers on society; and today they are even more effective than ever in waging an all - out war on tolerance. Consequently man, as individuals and as society, has been unable from time to time to restrain himself from being enslaved to opposing trends; now being conservative and then negativistic, at times allaying himself with vanities, now not knowing what to pursue and then becoming materialistically inclined. And moreover, as initiatives in any one of these have from time to time developed into regimes of compulsion, man has fallen prisoner of war in dogmatic camps. Unquestioning allegiance to any rigid faith has suppressed man's need to draw upon liberal morale, and thus mankind has always suffered crises arising from bigotry.

Intellectual attainment to the status of «critical» and «positivistic» evaluation powers can be achieved only through sublimation of analytical talents in a free but well - disciplined ambience. And even the hope factor can survive only in such atmosphere. To the extent that intellectual development efforts impart their positive influences upon human intelligence a parallel progress is made on the road to tolerance. It is only the rationalistic view that will contribute to exaltation of man.

kind, and only through cognisance of one such norm will man become the master of tomorrows.

Metaphysical tenets in general tend to constitute a hostile front against tolerant thought invigorated by knowledge. Whereas inquisitive intelligence finds bliss in appeasement offered by and derived from knowledge only.

Tenets born of and thriving on dogmas suffocate freedom of thought, germinate methods of compulsion. Do we not have as sufficient proof of this plague which throughout history frustrated the progress of rationalist intellect?

Genuine knowledge and faith can survive and prosper only in tolerant ambients. One can hardly challenge Ludwig Keller, the German thinker, on his adage on tolerance, which is quite unlike any other definition of tolerance. Says Keller : «True tolerance is that which does not enforce even the belief in the Grand Author of the Universe, but teaches forbearance of even negativism, so long as it is indestructive».

Sevgi'nin Metafizik Anlamı

İsmail Husrev TÖKİN

A. Huxley (1899-1963), **Philosophia Perennis** adlı antolojik eserinde sevgi'den yoksun bir çağda yaşıyoruz diyor ve ilk önce doğa'ya, sonra sanat'a ve nihayet insan'a karşı sevgisiz olduğumuza dair örnekler veriyor :

a. Doğa'ya sevgi göstermiyoruz. Çünkü onu sömürmek için ormanlarını tahrip ediyoruz. Kara ve deniz sularını pisliyoruz. Havayı fabrika bacalarından çıkan dumanlar, zehirli gazlar ile bozuyoruz.

b) Sanat'a sevgi göstermiyoruz.

Zira yüksek sanat eserleri yerine harcıâlem, uyduruk eserlerle halkın zevkini doyurmaktayız. Resim, musiki, şiir harcıâlemleşiyor. Gerçek güzel yaratılmadığı için reklâm güzeli ve ona sevgi yayılmaktadır.

c) İnsan sevgisini de şöyle bir kenara ittik. Savaşlar, ihtilaller, kıttaller, parti kavgaları, piyasa rekabeti, kazanç hırsları, gönüleri sevgiye kapatmaktadır.

A. Huxley'in bu sözleri yalnız çağımız için mi geçerlidir? Bütün insanlık tarihi böyle değildir? Ancak arada bir fark

var. Eskiden insandaki sevgi noksanını giderecek devamlı telkinler eksik değildi. Özellikle dinler, dinsel-ahlâksal topluluklar, başarıya ulaşmamış olmakla beraber, sürekli bir sevgi ve şefkat telkini ve terbiyesiyle çağlarının nefsanîyet taşkınlıklarını yatıştırmaya gayret etmişlerdi. Bugün de dinsel-ahlâksal toplulukların bu alanda çalışması olmadığı söylenemez.

Ama bu gayretler pek dar çevreler içinde kalmakta, hayatın maddesel değerleri, ahlâk değerlerinden daha üstün tutulmaktadır. Sevgi dahi madde ile ifade edilmektedir, madde ile ölçülmektedir. Gerçek sevginin gönülden, ruhdan gelen sevginin madde ile ilgisi yoktur. O menfaatsiz, çıkar düşünmeyen bir ruh hâlidir. Bugün böylesini kim gösterebilir?

Dilimizde sevgi, muhabbet, aşk olmak üzere üç ayrı dilden gelen üç kelime kullanılmaktadır. Bunlardan ikincisi Arapça, üçüncüsü Farsça kökenlidir. Üçünü de aynı ruh hâlini ifade etmek için kullanılmaktadır. Biz bunları kendimize göre şöyle bir değer sırasına koyalım : Muhabbet, sevgiden, aşk ise her ikisinden şiddeti bakımından kuvvetlidir. diyelim. Bunların her üçünü bir varlığa karşı derece derece duyulan bir ölzem hâli

olarak kabul edelim. Günlük hayatımızda doğa'ya, sanata, insanlara, dostlara, sevgililere sevgiyi bu dereceler içinde belli ederiz. Severiz, ya muhabbet gösteririz ya da âşık oluruz. Bunların her üçünün de kökeni genellikle ego'muzda, nefsanî - yetimizdedir. Ego'muz hoşlandığı için sever, ego'muz, bir çıkar umduğu için muhabbet gösterir. Sevgi, muhabbet ve aşıkta ego, somut (müşahhas) bir varlığa yönelir. Halbuki somut varlıklara yönelmeyen aşklar vardır. Bu aşklar, menfaatsizdir. Ego'yu aşmıştır. Âşık, soyut (mücerred) bir varlıkla kaynaşma iştiahiyle yanar. Tasavvuf edebiyatında birincisine mecazi, ikincisine ilâhî aşk adı verilmiştir. Mecazi denilmesi, gerçeğe tekabül etmemesindendir. Çünkü ancak ilâhî aşk gerçek olarak kabul edilmiştir.

Yakın Doğu dinleri, mecazî olmayan, gerçek sevgi ve aşk hakkında bize en yüksek örnekleri verdikleri gibi bu duyguları en yüksek edebî değerlerde de dile getirmişlerdir. Örnekleri, sıra ile Eski Ahid'den başlamak üzere verelim.

Eski Ahid'de İsrail kavmi ile Rab, Yahve arasındaki misâk kulun Rab'bi sevmesi esasına dayanmaktadır. Musa'nın 5 inci kitabının 6 ıncı babının 5 inci

âyeti şunu emreder : «Allah'ın Rabbi bütün yüreğinle, bütün canınla ve bütün kuvvetinle seveceksin». Bu emir 5 inci kitabın bir çok yerlerinde tekrarlanır. Kavmin ve ayrı ayrı bireylerin bu sevgisi, aynı zamanda Rab Yahve'nin sevgisine karşılıktır. Yine Eski Ahid'de peygamber Hoşea, sevgiyi, takdimlere tercih eder. Yahve, onun ağzından şöyle konuşur : «İstedğim kurban değil, iyilik ve sevgidir. Bakılan, taktirlerden ziyade Allah bilgisidir». Bu sözlerle ritüelik âdetlerin yerini daha yüksek mertebeden, mânevî duyguların alması tâlim olmaktadır. Dünya dini edebiyatının yüksek örneklerini bulduğumuz mezmurlarda Rabbin sevgisi şöyle dile getirilmektedir : Rab kavmini sever. Bunların arasından bilhassa sâlihleri, zayıfları, garipleri sever» denilmektedir.

Hristiyanlık'ta sevgi mânâ değiştirir. Eski Ahid'deki kıskanç Tanrı'nın yerini müşfik bir Tanrı alır. Musa'nın 5 inci kitabının 5inci babının 10 uncu âyetinde şöyle denilmektedir : «Beni seven ve emirlerimi tutanların binlercesine inayet eden kıskanç bir Allahım». Yine aynı kitabın 6 inci babının 2 inci âyetinde : «Allah Rab'dan korkasın» denilmektedir. Halbuki Yeni Ahid'de Rab, insan-

lara olan sevgisinden dolayı oğlunu yer yüzüne göndermiştir. İsa, sevendir : yani Allahı seven insan ile insanı seven Tanrı İsa'da birleşmiştir. İsa'da yalnız sevmek değil, aynı zamanda sevilmiş olmak da aslı bir duygudur. Yeni Ahid'de Yohanna'nın birinci mektubunda Tanrısal sevgi hakkında en yüksek örnekleri görmekteyiz. Bunları okuyalım : «Birbirimizi sevelim, çünkü sevgi Allaha'tandır. Sevmeyen adam Allahı bilmez. Çünkü Allah sevgidir. Biz Allahı sevdik değil. Ancak o bizi sevdi. Güneşlerimize kefare't olarak oğlunu gönderdi. Eğer Allah bizi böyle sevdiyse, bizim de birbirimizi sevmemiz gerekir. Eğer birbirimizi seversek Allah bizde durur. Allah sevgidir. Sevgide duran Allahda durur. Sevgide korku yoktur. Ancak olgun sevgi, korkuyu dışarı atar. Çünkü korkuda işkence vardır. Kim Allahı seviyorum der ve kardeşinden nefret ederse yalancıdır.

Çünkü görmüş olduğu kardeşini sevmeyen, görmemiş olduğu Allahı da sevmez». Matta'nın İncil'inde de insan sevgisi ve şefkat yer almaktadır. Beşinci babın 43-48 inci âyetlerinde şöyle denilmektedir : «Sen komşunu seveceksin ve düşmanından nefret edeceksin denildiğini işittiniz. Fakat ben size derim: düşmanlarınızı sevin ve size eza edenler

için dua ediniz, göklerde olan babanızın oğulları olasınız. Zira O, güneşini kötülerin de iyilerin de üzerine doğdurur. Eğer sizi sevenleri severseniz ne karşılığı olur. Vergi mültezimleri de öyle yapmıyor mu? yalnız kardeşlerinizi selâmlarsanız fazla ne yapmış olursunuz? putperestler de öyle yapmıyorlar mı?»

Antik çağın Yunan sevgi anlayışı Hristiyanlıktakinden farklı değildi. Sevgi bizzat Tanrı idi. Tanrıların en eskisi olan Eros, aşk tanrısıydı. Hristiyanlık Eros ismi altındaki aşk ile Hristiyanî sevgiyi birbirinden ayırmak için yeni bir tâbir kullanmıştır. Hristiyanî sevgi agape olarak isimlendirilmiştir. Tanrı nedir sorusuna Hristiyanlık Yohanna'nın ağzından cevap verir: Tanrı sevgidir, agape'dir der. Onun için agape Hristiyan imanının temel direğini teşkil eder. Grek Eros'u evrenin aslı, yaratıcı prensibidir. Eflatun'da aşk, Eros, cismânî değildir. Mecazî aşk, ruhu bedene bağladığı, ona esir ettiği halde Eros, ruhu beden hapishanesinden kurtarır, semavî dünyaya yükseltir. En yüksek ide'ye, yüksek iyiye, eski tâbiriyle hayrîlâ'ya yöneltir.

Dinler, sevgiyi bir amel olarak emrettikleri halde dinlerin aslı kaynağını teşkil eden mistik tecrübeye aşk derunî bir vecd

ve istiğrak hâldir. Tanrıda âşkın kendini kaybetmesi, onunla vuslata nail olması hâlidir. Mistik bu vuslatı sağlamayı en yüksek gaye bilir. Mistik'e, sofi'ye göre aşk, Tanrı tarafından insanın gönlüne atılmış bir kementtir. Bu kement onu aslına, Tanrısâl vahdete, ilk kaynağa çeker.

Bu nevi aşkın en heyecanlı örneklerini Hristiyan mistikliği ile İslâm tasavvufunda görmekteyiz. Hristiyan mistikliğinin müayyen kolları ilâhî aşk duygusunda o kadar ileri gitmişlerdir ki Tanrı ile insan arasındaki aşk vuslatını, zevc ve zevce ilişkisine benzetmişler ve böyle bir ilişkide yaşanan duygulara kalblerinde yer vermişlerdir. Orta Çağın tezevvüç mistiği böyle bir inanıştan doğmuştu. Rahib, Meryemi zevce, İsa'yı zevc olarak tanımış ve ibadetlerinde adeta cinsî aşkın tezahürlerini yaşamışlardır. Fakat bu zevke Hristiyanlıktan önceki çağlarda da rastlarız. Anadolu'nun putperest tapınaklarında rahip ve rahibeler mabede gelenlerle dinî âyini cinsî birleşmeyle icra ederdi. Çünkü Tanrıya vekâlet eden rahip, tanrısâl seks birleşmesinde mümini tanrı vuslatına erdirirdi. Antik Yunan'da Dionizyak âyinleri de keza aynı zemin üstünde icra olunurdu. Kut-sâl seksüel birleşme, Tanrı Dio-

nisos ile birleşmeye remz olurdu. Hind'de Tantrik ibadet yöntemleri de seks birleşmeleri şeklinde uygulanmaktaydı.

İslâmiyet'e gelince; Kur'an'da Eski Ahid ve Yeni Ahid'deki gibi açık âyinler bulunmamakla beraber kul ile Tanrı arasındaki sevgiye temas edilmektedir. Maide Sûresi'nin 54 üncü âyetinde: «Tanrı onları onlar da Tanrıyı severler» şeklinde bir ifade vardır. Şeriat bakımından aşk ve sevgi bir çok kelâmcılar tarafından küfür sayılmıştır. Zira sevgi ve aşk ancak birbirine eşit olanlar arasında bulunabilir. Âlemlerin Rabbi ile basit bir kul arasında bir aşk tasavvur edilebilir mi? Allaha ancak kulluk edilir, demiştir. Bununla beraber bir Hadis'in, Hazreti Muhammed'in ümmetine, Tanrıyı her şeyden fazla sevmelerini emrettiğini ve Tanrının imanı, sevdiği kullarına bir lûtf olarak ihсан eylediğini rivayet eder.

Şer'i görüşlerin sevgi ve aşk hakkındaki bu dogmatizmine karşı, tasavvuf bir tepki olarak cephe alır. Bir bakıma tasavvuf aslında şeriatın kuruluşunu, a-kılcılığını, gönül ve duygu ile telâfi etmeye yönelmiş bir hareket olarak da vasıflandırılabilir. İslâm tasavvufu, aşk temini en derin gönül ilhamlarıyla işlemiştir. Yetişen sofiler, dünya

mistik edebiyatının en nadide örneklerini vermişlerdir. Bunları burada sıra ile zikretmeye yer müsaid değildir. Onun için büyük dedelerden bir kaçını ele almakla iktifa edeceğiz. İslâmiyetin daha ilk yüzyıllarından itibaren Tanrı aşkını terennüm eden, bunun ateşini gönüllerinde taşıyan sofiler ile karşılaşmaktayız. Meselâ ilk yüzyılda başlamış olan zâhidlerden Ahmet Ebu Tavari, şöyle diyor : «Tanrı insanı severse, o da Tanrıyı sever. Tanrı başlamadan önce insan onu sevmez. Ölüm güzeldir. Çünkü ölüm, âşıkı mâşukuna ulaştırmaktadır». İlk yüzyılların sofilerinden Rabiâtül-Adeviye mistik aşkı pek ateşli bir taşkınlıkla dile getirmiş kadın mistiklerdendir. Tanrı'ya hitabında: Ben senin cennetini istediğim veya cehenneminden korktuğum için seni sevmiyorum. Seni ancak Sen olduğun için sevmekteyim, diyor.

Gazzalî, İhyâ - ulûm - al - din'in 4 üncü cildinde şöyle diyor : «Tanrının kişiyi sevmesinin delili şudur: Evvelâ o kimsenin kalbine, dünyaya karşı nefret verir. Onu başkalarından uzaklaştırır. Onunla yalnızlıkta konuşur. Onunla kendisi arasındaki perdeyi kaldırır.»

Zamanla sofi ile Tanrı arasındaki ilişkiler, kişisel ilişkiler şek-

lini almaya başlar. İlk zamanlar bir kulun sevgisi şeklinde kendini gösteren ilişki, müteakip devrelerde sıkı bir aşkla, Tanrı'da birleşme hâlinde tecelli eder. Hallac-ı Mansur'da bu duygular şöyle dile gelir: «Ben sevgiliyim ve sevgilim ben. Biz bir tek gövdeye hulûl etmiş iki ruhuz. Beni görünce O'nu görmüş, O'nu görünce ikimizl görmüş olursun.» Sonra Tanrı'ya şöyle hitabeder: «Sen kalbin zarı ile kalbin arasında akıyorsun. Göz kapaklarımdan yaşlarımın akması gibi. Gönlümün içine hulûl ediyorsun Ruhların gövdelere hulûlü gibi.»

Hallac-ı Mansur'un bu sözleri Ortodoks İslâm tasavvufunun vücut birliği anlayışına uymamakla beraber Tanrı ile olan kaynaşmadan doğan bir zevkin ifadesidir. Hallac-ı Mansur bu sözleriyle iki varlık kabul etmek ve birinin diğerine hulûl ettiğini söylemekle, hulûliye koluna kaymış görünmektedir. Halbuki, vücut birliği görüşünde var olan tek vücut Tanrıdır. Diğer varlıklar onun karşısında bir varlığa sahip değildir. Tanrı'dan başkasına varlık izafe etmek şirik olur. Yani O'na şerik (ortak) koşmak demektir. Hallaç kanında Tanrının cevalân ettiğini söylemekle kendisine varlık izafe etmekte, bu itibarla da Tanrı'ya şerik olmaktadır.

Sofiler, yalnız kulun Tanrı'ya aşkını dile getirmekle kalmadılar. Tanrının da kula olan sevgisini belirttiler. İnsanın Tanrı'ya âşık olabilmesi, ancak Onun lûtuf ve inayeti eseridir. Bayezid-i Bistamî bunu şöyle dile getiriyor: «Benim seni sevmeme şaşılmaz. Çünkü nâciz bir kölenim. Ama senin beni sevmen bir mucizedir.»

Ebu Hasan el Harakanî rüyasında Tanrı ile karşılaşır ve O'na hitabeder: «Altmış yıldır Senin aşkının iştiahiyle yanıyorum. Tanrı cevap verir: Altmış yıl mı bana iştiahi duyduñ. Halbuki biz seni ezellerinin ezellerinden beri sevmiştik.»

Tasavvufî aşkın son halkasını Mevlâna teşkil eder. Ona kadar ilâhî aşkın en asil zevkleri terennüm edilmiştir. Mevlâna'dan sonrakiler artık taklit etmekten ve eskilerin ilhamlarını tekrarlamaktan lieri gidememişlerdir. Fakat Mevlâna aşk konusunda hem kendinden öncekileri ve hem kendinden sonrakileri, tıpkı bir yüce dağın diğer tepeleri gölgelemesi gibi gölgelemiştir. Onun için bugün tasavvufî aşk edebiyatı denilince, daima Mevlâna akla gelmektedir.

Mevlâna Mesnevi'de evvelâ mecazî aşkı şöyle vasıflandırıyor: «Aşk, kimseye niyazı ve ihtiyacı olmayan Tanrı'nın vasıf-

larındandır. Ondan başkasına âşık olmak, geçici bir hevestir. Çünkü mecazî aşk, altınlarla bezenmiş bir güzelliştir. Görünüşü nurdur. Fakat içi dumanlıdır. Nur gitti de duman meydana çıktı mı, mecazî aşk soğur, donar.»

Mevlâna Mesnevi'sinde ve Divan'ında gerçekten zevk ettiği ilâhî aşkı dile getirir. Mesnevi'den şu parçaları okuyalım: «Akıl ümitsizlik yoluna gider mi hiç? aşk lâzımki o tarafa koşsun. Hiç bir şeye aldırmayan aşktır. Akıl değil. Akıl kazanacağı şeyi arar.

Tanrı, ona sebepsiz olarak bu varlığı vermiştir. O cömert er de sebepsiz olarak Tanrı vergisini Tanrıya bağışlar. Çünkü şeriat ya Tanrı ihsanına nail olmayı yahut Tanrı kahrından kurtulmayı arar. Varlıktan yakınanlar ise Tanrının has kurbanlarıdır. Onlar ne Tanrıyı sınarlar ne de ziyana, kâra aldırış ederler.» Yine Mesnevi'ye devam edelim: Aşk dini, aşk mezhebi, yetmiş bir şeriat'dan da dışarıdır. Padişahların tahtları, aşka karşı alelâde bir tahta parçasıdır. Aşk çalgıcısı semağ vaktinde şunu çalar: kulluk bir bağıdır. Efendilik baş ağrısı. Şu halde aşk nedir? yokluk deryası. Aklın ayağı orada kırıktır. Kulluk da malûm, sultanlık da. Âşıklık bu iki perdeden de gizli.»

Bu sözler, gerçek aşkı aklın hiç bir zaman kavrayamayacağını, bunun ancak zevk edilmek suretiyle tadılacağını anlatmaktadır. Yine Mevlâna, aşk yolunda akıl, çamura batmış merkebe benzer, diyor.

Aşkın sonunda vuslat vardır derler. Haibuki gerçek sofi anlayışında neticede vuslat da kalkar. Çünkü vuslat'da vasıl olunan, birleşen ile birleşilen, âşık ile mâşuk, ikilik vardır. Gerçek fenâ'da, yani Tanrıdan yok oluşta ise ne aşk, ne âşıklık, ne mâşukluk kalır. Âşık, bir ile bir olur. Başka bir görüşe göre bir' de yok olur.

✱

Masonluk, dinsel bir zemin üzerinde olmamakla beraber Allah'a inananları üye olarak insancıl sevgiyi, insanı sevmeyi, insana saygıyı telkin eder. İnsana ve bütün varlıklara karşı sevginin gönülden yükselmesi gerektiğine inanır. Sözle sevgi vaazı verilebilir. Kalbden gelmeyen bir sevgi ruhları saramaz. Kin, nefret, haset, hiddet gibi bencil nefsanî duygular sevgiye gönül kapılarını daima kapatmıştır. Bencillik, yalnız bireysel bir ruh hâli değildir. Toplum içinde grupları ve sınıfları birbirlerinden bencilliğin kin ve nefretle uzaklaştırdığını hergün görüyoruz. Realist bir gözle ba-

Düşünme San'atı

Albert N. ARDİTTİ

Düşünmek, insana özgü korkunç bir yetenektir. İnsanın kaderi ve, bir çok kez başkalarının kaderi dahi insanın düşünme tarzına bağlıdır.

Ay'a tecavüz etmiş, yıldızlar arası mesafeleri zorlamış, ağırsızlığı yenmiş, mikropları gemlemiş, elektriği ve atomu köleleştirmiş, her çeşit teknik güçlüklerin üstesinden gelmiş, çeşitli felsefelerle hokkabazcasına oynamış olan insan, kendisini idare eden beyni hakkında pek az şey bilir.

Beyni teşkil eden gözelerin adedi evvelâ üç, sonra oniki milyar olarak tahmin edilmiştir. Böylesine bir göze adedi; aralarında irtibatlar kurup birleşerek, dar bir hacim içinde, ağırlığı 1.000 - 1.100 grama ulaşan, karmaşık, yaygın, ince ve nazik, hayal edilmesi ve tasavvuru zor, bir ağ teşkil eder.

Kaynağı 'HAYAT' ilkesi olan düşünce, sadece maddeden yapılmış değildir; ışık, kozmik manyetik hertz ışımlarından yapılmıştır; meselâ, Quanta (Planck), dalgalı (Broglie), v.b. en karmaşık şekillerde oldu-

ğu gibi. Bu hal bizi, düşüncenin nakledilmesi kuramına ve hatta, düşüncelerin ortamda cereyan ettiğini ve cereyan etmekte olan bu düşüncelerin beyin tarafından zaptedildiği kuramına götürür. Bu vetirenin mekanizması bugün için bilinmemektedir.

Düşünce gelişmiştir, maddesel nesnelerden fıskırıp soyutlaşmaya doğru yönelmiş, bilinç ve ahlâk kavramlarına ulaşmıştır. Bu gelişme düzeyine ulaşmak için yukarıda sözünü ettiğimiz ışımalardan doğan enerjiyi harekete getirmiş olması ihtimali vardır.

Düşünce iki şekilde türür: Bilinçli ve bilinçaltı. Bilinçli olan, işle, çalışma ile; bilinçaltı ise tecrübe ve soyaçekimle gelişmişlerdir. Bilinçli ile bilinçaltı arasında bir işbirliğinin doğabilmesi için kuvvetli bir zekâyâ ihtiyaç vardır. Sağlam bir düşünce aklın parlak ve nurlu bölgelerini de dikkate alan ve içgüdüye dayanan düşüncedir. Düşüncenin gelişmesi mücadelesiz olamaz. Bu mücadele, yetenekleri yüceltir, ayırtıları inceltir, kişiyi olgunluğa doğru sürükler ve yapılan hataların bilincine vardırır.

Goethe dostu Humboldt'a : Çalışma san'atında talim, inceleme, düşünme, başarı ve muvaffakiyetsizlik, teşvik edici hareketler ve direnmeler, ve bütün bu haller; bizim içimizde, bilinçsiz bir faaliyet yaratır. Bu bilinçsiz faaliyet, özgür bir uygunluk içinde, bilincimizle şuurumuz birleşir; öyle ki, bu birleşmeden dünyayı hayrette bırakan bir birlik doğar, diye yazmıştır.

Dr. Serge Voronof'un formülüne göre: organik ahmaktan dehaya kadar değişebilen çok büyük ve geniş bir yelpazelenme vardır. Organik ahmak ile deha arasında marifet yerleşmiştir, ama, marifetin nerede bitip dehanın nerede başladığını gösteren sınır çizgisini belirlemek güçtür.

Düşüncenin bu kademeli ilerleyişinde eleştirilerden kurtulamayız. Swift der ki: bir deha ortaya çıktığında kendisini tanımamıza en iyi olanağı sağlayan o anda bütün budalaların kendisine karşı birleşmeleridir. Confucius yurdunu terketmeye mecbur kalmış, Socrates ölüme mahkûm edilmiş, Platon esir olarak satılmış, Aristot ümitsizlikten, yeisten kendini zehirlemiş, Spinoza Yahudilerce, Kant Protestanlarca lânetlenmiş, Wagner ısıklanmış, Galilée hapsedilmiş, Baudelaire yapıtlarının bazılarının yayınlanmasının yasaklandığını görmüş, Pasteur meslekdaşları tarafından tedirgin edilmiş ve kendisinden nefret edilmiştir.

Düşüncenin yapılması konusu üzerinde bulunduğumuz şu sırada, beyin hakkında yapılmakta olan araştırmaların neticesini beklerken, bildiklerimiz ile yetinelim. Düşüncenin nasıl doğduğunu değil - Bugünkü bilim bu konuda sadece varsayımlardan öteye gidememektedir - kendisini nasıl belirlediğini bilmek ile yetineceğiz.

Düşünce akıcı olma niteliğine sahiptir. Bu deyimle anlatmak istediğim, düşüncenin bloke edilemediğini, sınırlandırılmadığını, hapsetilemediğini, yani zaman ve mekânı sınırlı bir daire içine kapatılmadığıdır. Düşüncenin bir diğer niteliği de, şimşek gibi hızlı hareket edebilmesidir. Düşünce, bir izlenimden diğerine, ondan da bir başkasına sıçrayıp fırlar, gider. Öyle ki, düşünce; bir kaç saniye içinde, eğer şöyle ifadesi mümkün ise, (duygu, anı ve, hal KILOMETRELERİ) aşar. Bütün o duygular, o anılar, o haller kendi aralarında fikir iştirakleri, benzerlikler ve münasebetler ile birleşmiş bulunur.

Düşüncenin bir üçüncü niteliği de, düşüncenin hemen anı bir tempo içinde çeşitlenebilmesine imkân veren niteliğidir. Cümleyi bıraktığı yerden alarak bir kaç sekretere, birkaç mektubu birden dikte eden Napoleon'u hatırlayalım.

Demek oluyor ki, düşünce, insanın, hastalık ve ölüm cezası korkusu ile fiziksel köleliklere boyun eğmeyen, değişmez bir disipline bağlanmaya zorlanamayan tek vergisidir. Hakikaten, her fiziksel aşırılık bir tepki uyandırır: hiç değilse bir süre için, yapılan kabahatı yenilemeyi önleyebilecek bir ceza olur; fakat, buna mukabil, düşünce'nin her hangi bir aşırılığı doğa tarafından hiç bir surette 'cezalandırılmaz'. Düşünce rahatlıkla gelişir, zaman ve mekânı aşar, çeşitlenir, değişir, incelir veya piçlenir; en alçak manevi derinliklere batabildiği gibi, en asil zirvelere kadar çıkabilir; tabiat bu seyirlerde hiç bir şekilde müdahale etmez.

Cemiyet te doğanın yolunu takip eder görünümündedir. Zira, İnsan Hakları Beyannamesi ile cemiyet; insana, tam bir özgürlük içinde düşünme ve konuşma hakkını bahşeder. Buna mukabil, aynı cemiyet, (insan cemiyeti) fiziksel alanda insanı (en alelâde bir benzeyiş yapmak gerekirse) ancak ve yalnız iki sıra çivi dizisi arasından geçmiye zorlayarak, sürekli baskı altında tutar. Cemiyetin fiziksel baskısı altında, insan, dokunulmazlığı olan, kontrol edilemeyen, zorlanamayan tek servetine asılır, düşünce koltuğuna yerleşir, rahatlar ve hiç bir incinme korkusu olmadan, en gelenekselden en sapığına

kadar uzayabilen düşünce oyunlarına dalar, kendini akıl spekülasyonlarına hiç rahatsız edilmeksizin terkeder. Burada, insan, nankörlüklerin, eşitsizliklerin, sıkıntının karşısında, mantığın ve alışıl-gelmiş sistem ve konuların dışında düşünmeye başlar. Taptığı şey-leri yıkar, yıktıklarına ise tapmaya başlar. Düşünce aklın meçhul kı-yılarına doğru serserice hareket eder. Kuramlar şekillenmeye, sis-temler netleşmeye, yenilikler beğenilmeye; politik, sosyal artistik devrimler vücut bulmaya başlar; düşünce genişler, tekdüzeyliğin, törelerin, klâsik bilgilerin bâkir toprağı üzerinde ilerlerler. Ota Çağ cehaletinin kendisini hapsettiğı demir çemberi kırar. Düşünce kimi zaman o kadar ileriye gider ki, saçmayı kabul eder, cinneti metheder olur, ilerlemeyi horlar, her alandaki edeple alay eder. Bundan ötürü, her şeyin olduğu gibi, düşünmenin de bir san'atı olmalıdır. Burada bir parantez açmamız gerekir. İlk insanda, meydana çıktığından beri düşünce nasıl gelişmiştir? Bence düşünce on temele dayanır; soyaçekim, yetenek, tecrübe, çevre, eğitim, içgüdü, önse-zi, bellek (hafıza), akli selim ve yukarıda söz konusu ettiğimiz akı-cılık. Demek oluyor ki, düşünmeye başladığımız anda on faktör hâ-zır ve nâzırdır.

SOYA ÇEKİM : — Her kişi anne ve babasından geçme bir kalıtım halitasına sahiptir. Bu ana baba da kendi ana babalarının simge-lerini taşımaktadırlar. Hiç bir beyin ve hiç bir yüz başka bir beyin ve yüzle tamamen eş olamaz. Bunun nedeni meydandadır. Döllen-me olduğu zaman dölütün karakterini değiştirebilecek binlerce faktör işin içine karışmaktadır. Örneğin, döllenme saati, o sırada iki eşin moral ve fiziksel durumları gibi... Böylelikle a priori ilk bir sonuca varmış oluyoruz. Hiç bir kişi tıpa tıp başkası gibi düşün-e-mez.

YETENEK : — İnsan kendisine doğa tarafından bahşedilmiş jenle-ri (genes) taşır. Bu jenler kişinin yeteneklerini doğururlar. İnsan; kalıtımla geçmiş olan karakterine göre, bu yetenekleri kıymetlen-dirir veya kenara iter. Burada ikinci sonuca varıyoruz: Her insan sahip olduğu karakterinin yönelttiğı yeteneklerinin yoğunluğu ölçü-sünde düşünür.

TECRÜBE : — Tecrübe sadece geçmişin bize verdiği ders değil, yaşantımız süresinde düştüğümüz bütün hataların bize verdiği

öğüttür. Şu halde, tecrübe; düşüncelerimizin doğuşu sırasında, temel vazifesi görür. Zira, eğer o tecrübelerin yakıcı neticeleri sabit olmuş ise, tecrübe bizi yeni istikâmetlere; eğer tecrübelerimiz mükemmel neticelerini göstermiş bulunuyor ise, bizi mutad davranışların yoluna sevk ederler. Unutmamak gerektir ki, hatalı uygulandığında, tecrübesel metod tamamen yanlış neticeler verebilir. Burada üçüncü sonucu açıklayabiliriz: Biz geçmiş veya yeni tecrübelerimize göre düşünürüz.

ÇEVRE : — Çevrenin, kat'i surette düşüncelerimizin seyrini etkilediği kuşkusuzdur. Çevremizi beş duyumuzla algılarız. Bu algılar beynimizi etkileri altına alırlar ve yönetirler. İnsanın kalabalıkta hareket tarzını, tutumunu hepimiz biliriz. Bir çok kez, insanın inançları dışında bazı eylemlere bile karıştığı görülür (1).

Başka bir örnek: Rusya'dan İsrail'e göç etmiş bir Yahudinin, her hangi bir nesnenin, kupon vermeden yani serbestçe mağazalardan satın alındığını gördüğünde bunun bir suç olduğunu infial duyarak belirttiği gibi. Dördüncü sonucumuzu verelim: Her kişinin düşünme tarzı, yaşantısı, çevresi ve etrafındakiler tarafından yoğurulur, kalıplanır.

EĞİTİM : — Bir insan ne kadar eğitim görmüşse, düşüncesi o kadar ayrıntılı, o kadar gelişmiştir. Mer'ada sürüsünü otlatan bir çobanın düşüncelerini, soyut matematik okutan bir profesörünkilerle kıyaslamayız. Eğitimin insana sadece bazı kıyaslama ve nirengi noktaları vermekle yetinmediğini, bunun yanında tarihin geniş derslerinden, bilimin ufuklarından, edebiyatın güzelliklerinden, şiirin lâtif ve karmaşık heyecanından, çeşitli felsefelerin acılıklarından ve bunların yarattığı umuttan yararlanmak fırsatını bahşettiğini unutmamalıyız. Böylelikle, beşinci sonucumuza ulaşmış oluyoruz: Bir insanın eğitimi ne kadar ileri gitmişse, düşüncesi de o kadar ayrıntılı, o kadar düzenlidir.

İÇGÜDÜ : — İçgüdü, ilk insanda beynin gelişmeye başladığından bu günkü olgun haline gelinceye kadar geçen binlerce yıl içinde edindiği izlenimlerin ve bunlara karşı gösterilen tepkilerin bir biriki-

(1) Bk. Lebon'un Psychologie des Foules'u.

midir. Demek oluyor ki, içgüdü insanın milyonlarca durumdan edindiği duyguların ve bunların jenler aracılığı ile nesiller boyu taşınmasının toplamı ve bu duygular karşısında takip edilen hareket tarzının yekunudur. Belirli bir durum karşısında insan, beynine yerleşmiş olan izlenimlerin kuvetine ve niteliğine göre işgidüsel olarak şu veya bu yönde hareket eder.

Müstacel, gerekli ve kaçınılmaz durumlar karşısında, alınacak kararın şimşek gibi olması icap ettiğinde, insanın içgüdsel hareketi bilhassa sık görülür. Bu tepkinin harekete geçmesinden sorumlu etken hakkında, ne yazık ki, bir şey bilinmiyor. Altıncı sonucumuza ulaşmış bulunuyoruz: Her insan, özellikle, âcil durum ve anî verilecek kararlar karşısında (beyninde kalıtımla birikmiş) içgüdü ile düşünür.

ÖNSEZİ : — Benim anlayışıma göre, önsezi, içgüdü'nün bir yüce düzeydir. İçgüdü'nün önseziye karşı rabıtası ne ise, eski matematiğin modern matematiğe olan rabıtası aynıdır. Yani, önsezi sadece çeşitli bir içgüdü demetinin belirli bir eyleme yöneltilmesidir. Önsezi, sadece çeşitli içgüdülerden değil, aynı zamanda, beynin içinde kaynaşan bazı kontrol edilemez kuvvetlerden oluşmuştur. Borsa-cıdaki inisiyaki öngörü, generaldeki deha, şanslı kumarbazın oyunu masasındaki olumlu hareketi gibi. Demek oluyor ki, önsezi yaşam-tımızı iyiye veya kötüye yöneltten, şu veya bu eyleme kışkırtan, ne olduğu bilinmeyen, soyut, karmaşık bir çeşit beyninsel elektronik makinedir. Yedinci sonucumuzu ifade edelim: İnsan, karmaşık, bilinmez, önceden sezilmez, yani çoğunlukla alışılagelene aykırı olan önsezi ile düşünür ve hareket eder.

BELLEK : — (Hafıza). İki çeşit bellek vardır; birisi istemlidir; örneğin, bir şiiri bir kaç kez okuyarak ezbere öğrendiğimiz gibi; ikincisi, her hangi bir olayın isteğimiz dışında beynimize yerleşmesi gibi. Bellek düşünme için ön plânda gelen bir faktördür. Hatta, bir delinin dahi işgidüsü bulanık belleğini muhafaza eder; ve örneğin, dövüldüğünde kendisini korur. Normal bir insanda bellek; düşünce'nin temel direğidir. Özellikle, fikir çağrışımları ile düşüncenin gelişimini sağlar, bu ise, kuşkusuz, görme, işitme, koku alma, tatma ve dokunma belleklerinin toplamından doğar. Buna göre sekizinci sonucumuza varmış oluyoruz: Düşünmek için kaçınılmaz olan bellek, onu yöneltir, yönetir ve geliştirir.

SAĞDUYU : — (Aklîselim) Sağduyu, geçmiş tecrübelerin toplamı, mantikî olarak düşünme çabası, aşırılıklara kaçmamızı engelleyen mayadır. Düşüncenin, yasal, mantık, gelenekler ve metodlara uygun olarak yansımasını sağlar. Burada dokuzuncu sonucumuzu verelim: Düşünce, cemiyetin, tecrübelerin ve ahlâkın yönelttikleri sağduyu çerçevesi içinde gelişir.

Bir fran mason düşünme san'atını nasıl anlamalıdır? Nâciz kanıma göre, doğruluktan şaşmayan bir sağduyunun dikte ettiği kuralların, ilkelerin kalkını arkasında düşünmeye çalışmalıdır. Bu sabit olunca, sözü edilen kurallar acaba hangileridir? Önce aşırılıktan kaçınılmalıdır. İkinci olarak, ilerleyici olunmalıdır. Üçüncü, tüm inancı ahlâk olmalıdır. Bu sacayak, metod denilen bir kürsü, bir kaide üzerine oturtulmuştur. Bir fran mason'un metodu; disiplin, sembolizm ve derecelerin verdikleri kademeli bilgilerdir. Disiplin, bize, bedenî ve ahlâkî sağlığın muhafaza edilmesini; hareket ve konuşmada aşırılıklardan uzak kalmayı; düşüncelerimizi insan vekarı zihniyeti içinde kanalize etmeyi öğretir. Sembolizm, bizi, açık ve vazih, pürüzsüz, sıhhatli ve isabetli, ama aynı zamanda bir ve aynı konu hakkında mânâ çeşitliliği ve yelpazelenmesine açık, ve dolayısıyla daima yenilenen ufukları açan bir düşünceye teşvik eder. Felsefeler ise öğretileri ile, birer birer, kurgulara yol açarlar.

Sacayağın birinci bacağı metod kürsüsü üzerine yerleşir: aşırılıklardan kaçınma, politikada olsun hayatta olsun, her çeşit yolsuzluktan ve aşırılıktan kaçınılmalıdır. Başkasının özgürlüğüne karşı güdülen yolsuzluk, yemede, içkide, tütün kullanmada, cinsel ilişkide, ıktidarda, güvende, v.b.... Masonik düşünce, mantık, ilerleme sevgisi ve teknolojik her aşamının barışa yarayacağı kanısına dayandırılmalıdır. İnsanların ve ulusların mutluluğuna doğru yönelmelidir. Yaşamak için bir fıçı, içmek için elinin avucu ile yetinen bir Diyojen bu dünyadan gelmiş, geçmiştir. Fran Masonluk gerçekçi ve mantıkîdir. İnsanın doğal durumunu bildiğinden, diyojenlerden oluşan bir toplumun dünyada yaratılamıyacağına inanır. Fakat, masonik düşüncenin, özellikle, billurlaşmış kendini göstermesi gerektiği alan manevi ilerleme alanıdır. Ne yazıktır ki, bu alanda binlerce yıldan beri hiç bir ilerleme kaydedilmemiştir.

Nihayet, sacayağın üçüncü bacağı ahlâk. Düşünce ahlâk çerçevesi içinde dönüşmelidir. Yani, ailevi ve sosyal ahlâk. Bir fran mason için düşüncesini yöneltmek güç olmasa gerektir. Camiaya

ve kurallara inanıyorsa, bunların doğruluğuna kaani ise düşüncesini buna göre yöneltmelidir. Yani;

a / Taşkınlıklardan ve aşırılıklardan kaçınmalı

b / Gözlemde bulunmalı, düşünmeli, öğrenmeye ve muhakeme etmeye çalışmalıdır

c / Düşüncesine göre hareket etmelidir.

Bütün bunlar, kardeşlerim, insanları ve doğayı sevmeyi öngören masonik eğitime dayanmalıdır. Zira, sevgi düşüncenin ve esinlenmenin harikalı uyarıcısıdır.

Düzeltilme :

Derginin 21 İnci sayısı 65 İnci sayfasında yer alan belge metninin 2 ncı satırında geçen «Âmal-i dünyayı» ibaresini «Âmâl ve nîyâtı» olarak, özür dileklerimizle, düzeltiliriz.

Taassup Hakkında

Ömer UMUR

Taassup hakkındaki bu yazıma, taassubun çok geniş anlamda bir tarifi sayılabilecek bir örnek- le başlamak isterim. Her akli başında insan, hayvanlara eziyet etmenin kötü bir şey olduğunu kabul eder. Fakat, hayvanlara eziyet etmenin, başka hiç bir eziyetle karşılaştırılamayacak kadar kötü bir şey olduğunu iddia etmek ve edenlere en büyük cezaların verilmesini uygun görmek bir çeşit taassuptur.

Taassup, bu günkü sözlüklerde, genellikle, bir düşünceye,

bir inanişaya bağlanıp, ondan başkasını düşünememe olarak tanımlanır. Önceki örnekten de faydalanılarak, taassubun, her konudaki değerlerin önem derecelerinin yanlış belirlenmesi sonucu olduğu fikrine varabiliriz. Fakat böyle bir tarif, hem konuyu fazla genişletir, hem de taassubun sınırlarının tesbitini zorlaştırır. Bu yüzden daha kısıtlanmış bazı tarifelere gidebiliriz.

Diderot, «Doğru zannettiği, fakat yanlış olan; veya doğru o-

lan, fakat doğruluğu ispat edilemeyen bir fikir için ölen kimse fanatiktir» demekle, doğruluğunu ispat edebildiğimiz bir fikre bağlanmayı taassubun dışında bırakmış görünmektedir.

Şemsettin Sami ise taassubu, «kendi din ve milliyetini son derecede iltizamla, diğer bir din ve milliyette bulunanlara kin ve husumet gösterme» diye tarif eder.

Burada, taassubun konularını din ve milliyete indirdikten başka, önemli bir nokta daha vardır. O da aynı inanç gurubunda olmayanlara karşı gösterilen düşmanlıktır. Bağlı bulunulan inanıştan başkasını düşünemediği için çok daha ileri bir durum olan, başkalarının zararına kendi inancını savunma, taassubun doğurduğu en kötü netice olsa gerektir. Burada, aynı zamanda, müsamahasızlığın bir doruk

noktasını da görmek mümkündür.

Öte yandan, taassup kelimesinin, asap (sinir) kökünden gelmesi, burada asabı aklın zıddı olarak görmek gerektiğine göre, bir inanca taassupla bağlanmada aklın yeri olmadığını anlamamıza yardımcı olur.

Tarihte, bir beraberlik duygusu ile yaygınlaşan taassup devrelerinin, insanlık açısından pek te övünülemeyecek sonuçlar doğurduğu bilinir. Bu gibi dönemlere en iyi örnekler olarak, dinî taassup açısından ortaçağ, millî veya ırkçı taassup açısından ise Hitler'in nasyonal sosyalizmi gösterilebilir.

Bu durumda, sağduyusu olan herkesin, özellikle de Masonluğun, Bertrand Russell'in «İnsan topluluklarının yakalandığı kafa hastalıklarından biri» diye tanımladığı taassuba karşı mücadele etmesi gerekir.

Un Grand Initié «MEVLÂNÂ» (*)

J. JACKY LEVY

Djelâleddin Rûmî, fondateur au 13. siècle de l'ordre Mevlevî, fut sans doute l'un des plus grands poètes mystiques de l'Islam et l'un des plus hauts génies de la littérature universelle. Il a marqué, d'une empreinte ineffaçable, la pensée religieuse musulmane et son oeuvre constitue une source de méditation et de vie spirituelle. On a dit de lui qu'il avait apporté «un livre» bien qu'il ne fut pas prophète. Ce très grand artiste dont le lyrisme passionné s'exprime en une langue prestigieuse, s'affirme avant tout comme un maître spirituel desirieux de transmettre la lumière qu'il avait reçue.

Les termes mêmes qu'emploie Danté pour décrire sa «divine comédie» s'y appliquent excellemment : «Ce poème appartient, au domaine moral ou éthique de la philosophie, sa qualité n'est pas

(*) Sources : Derviches tourneurs (Eva Mayerowitch) Guide Touristique de Konya (M. Ender) Abdûlbaki Gölpınarlı (Mevlânâ)

spéculative mais pratique et son but ultime est d'amener à l'état de félicité ceux qui subissent à présent la misérable condition humaine.»

Le grand philosophe et mystique de l'islam turc est né à Balkh, ville située dans le pays D'Horassan, maintenant à la frontière de l'Afghanistan. Sa date de naissance fut un sujet de controverse entre bien d'écrivains et de chercheurs. Plusieurs exemples démontrent clairement qu'il est né en 1207 année généralement admise comme date de sa naissance.

Le père de Mevlânâ était Bahaettin Veled, le fils de Hüseyin Hatibi, de la famille de Hatipoğulları, famille très connue à Balkh pour bon nombre de gens de science. En raison de son grand savoir et de la justesse de ses opinions il fut appelé Sultan-ül-Ülemâ (le Sultan des savants) et comme ses ancêtres il obtint, une grande popularité par ses sermons aux étudiants et citoyens de Balkh réunis pour l'écouter dans les mosquées et medressés de la ville. La mère de Mevlânâ était Mümine Hatun, la fille de Rükneddin, l'émir de Balkh. Selon les sources Mevlevi parmi lesquelles figure Aflaki, une différence d'opinion serait survenue par la jalousie qui s'est élevée entre Sultan-ül-Ülema Bahaettin Veled, et les autres guides spirituels de Balkh. Ces savants qui prônaient les idées philosophiques des grecs s'étaient unis contre le père de Mevlânâ: et voulaient gagner à leurs idées le gouverneur de Balkh avec des accusations comme : «Baha Veled a gagné complètement le cœur des gens de Balkh. Il n'a de respect ni pour vous ni pour nous et il vous critique ouvertement. Vous verrez qu'un jour il voudra s'emparer du pouvoir. Le peuple est avec lui. Il faut être très prudent.»

Profondément offensé par de tels commerages Sultan-ül-Ülema envoya un messager au gouverneur : «Saluez le Sultan des musulmans et dites-lui que le pays, les armées, les trésors, les trônes et toutes les choses mortelles de ce monde sont pour les souverains. Pour nous derviches, le territoire et le pouvoir politique ne sont d'aucune utilité. Dites-lui que nous partirons avec le cœur serein et nous laisserons le Sultan en tête à tête avec ses sujets.» Les prières et les supplications ne firent pas changer de décision au grand savant. Un matin il prit ses livres, quelques effets nécessaires et forma une petite caravane. Le seul membre de la famille qui restait à Balkh était Nesibe Hatun, la mère nourrice de Bahaeddin

Veled. Prenant avec lui son fils Mevlânâ Djelâleddin qui était encore un adolescent, son grand fils Muhammed Alaeddin, sa femme et quelques disciples, il partit pour un long voyage.

L'ITINÉRAIRE DU VOYAGE :

Nichabur fut le premier arrêt du Sultan-ül-Ülemâ. Ici il rendit visite à Feriddedin Attar, grand philosophe mystique de l'époque. Sultan-ül-Ülema quitta Nichabur pour se rendre à Bağdat. En atteignant les environs de la ville les gardes du palais lui demandèrent d'où il venait et où il allait. Le Sultan répondit: «Nous venons de dieu et nous allons vers Dieu. En dehors de Dieu personne n'a le pouvoir et la puissance de nous arrêter. Nous venons de nulle part et nous allons nulle part.»

Ces paroles parvinrent jusqu'aux oreilles du calife qui, se faisant accompagner par Cheyh Chehabeddin Sühreverdi un des plus grands hommes de science de Bağdat, vint à la rencontre de Sultan-ül-Ülema pour lui souhaiter la bienvenue et l'inviter à être l'Hôte de son palais royal, mais le Sultan au lieu de séjourner au palais royal, préféra loger dans un medressé. Bahaettin Velet ne resta pas longtemps à Bağdat et il prit la route de Kûfe pour se rendre à la Mecque et Medine, il alla ensuite à Damas. Bahaeddin Veled dit: «Dieu veut que j'établisse notre maison en Anatolie. Notre dernier arrêt sera Konya cette ville nous attire.»

Konya était alors un important centre de culture. Les hommes de science les plus connus s'étaient rassemblés à Konya sous le patronage du palais seldjoukide. Mevlânâ s'était installé avec sa famille dans le nouveau medressé fondé par l'émir Bedrettin et après la mort de son père il fut entouré des disciples et des étudiants de Sultan-ül Ülema qui le considérait comme l'unique Héritier de celui-ci et comme une source d'illumination spirituelle. Mevlânâ d'autre part ressentait après la mort de son père une profonde solitude. En ces jours de tristesse et de peine, une nouvelle annonça l'arrivée en anatolie d'un nouveau soleil, d'un homme de grand savoir. C'était Seyyid Burhaneddin de Tirmiz.

Mevlânâ étudia neuf ans sous la tutelle spirituelle de Seyyid Burhaneddin et sur son conseil il partit pour Halep et damas, où il resta deux années et où il rencontra les grands philosophes de l'époque. Puis il retourna à Konya. Seyyid Burhaneddin avait

éduqué Mevlânâ comme il l'avait toujours souhaité un jour il lui dit:
«Mon fils ton éducation est terminée. Tu es maintenant un incomparable maître dans toutes les sciences rationnelles et expérimentales. Allez va inonder de lumière l'âme des hommes pour une vie nouvelle et une grâce infinie et fais renaître les morts de ce monde de l'apparence avec ton idéal et ton amour.»
CHEMS

Le 25 Novembre 1244, tandis qu'il revenait du medressé à la maison quelqu'un prit juste au milieu de la rue, les rênes de la mule que Mevlânâ montait. C'était un derviche inconnu qui lui posa quelques étranges questions. Les réponses de Mevlânâ brèves et précises l'enthousiasmèrent et le mirent en état d'extase. Ce derviche qui bouleversa la vie de Mevlânâ et le précipita dans un océan d'amour, était Muhammed Chemseddin de Tebriz.

«J'étais neige, à tes rayons je fondis,
La terre me bout: Brouillard d'esprit
Je remonte vers le soleil.»

Les adversaires de Chems s'unirent et firent des plans pour l'éloigner de Mevlânâ. Finalement Chems fut pris et tué dans la nuit du 5 Décembre 1247. À la mort de Chems Mevlânâ enroula un turban gris sur sa tête et mettant une cape sur ses épaules il s'abandonna à l'amour divin -au semâ- (La danse Mevlevi) et se consuma en extase ardente.

«Heureux le moment où nous serons assis dans le palais, toi et moi,

Avec deux formes et deux visages, mais une seule âme, toi et moi.
Les couleurs du bosquet et les voix des oiseaux conféreront l'immortalité

Au moment où nous entrerons dans le jardin toi et moi.

Les étoiles du ciel viendront nous regarder,

Nous leur montrerons la lune elle-même, toi et moi'

Toi et moi, libérés de nous-mêmes, serons unis dans l'extase,
Joyeux et sans vaines paroles, toi et moi.

Les ciseaux du ciel au brillant plumage auront le cœur dévoré d'envie dans ce lieu où nous rions si gaiement, toi et moi.
Mais la grande merveille, c'est que toi et moi, blottis dans le même nid,

Nous nous trouvions en cet instant l'un au ciel, et l'autre à Konya
toi et moi.»

De nombreux jours sombres et tristes passèrent jusqu'au jour où
un autre Chems se leva à l'Horizon Spirituel de Mevlânâ: C'était
l'orfèvre Selahaddin-i Zerküb, quand un jour il vit que Mevlânâ
était en train de danser sur le rythme des coups de son marteau,
zerküb se joignit au groupe de ses disciples. Mevlânâ disait de
lui: «Il est le Cheik des Cheik, le pôle du temps, la lumière de Dieu
parmi les hommes.» Mevlânâ maria son fils Sultan Veled à, la
fille de Selahaddin, Fatma Hatun, afin de sceller d'un lien cette
amitié.

Après la mort de Cheik Selahaddin Mevlânâ trouva un autre solei
en la personne de Tchelebi Hüsametdin Nuit et jour dans la rue,
dans le jardin Tchelebi Hüsametdin écrivait chaque parole qui était
prononcée avec amour par Mevlânâ qui ne cessait de parler. On
lisait ensuite ces ébauches et on les réécrivait après les correc-
tions qu'il voulait bien faire.

Ce long travail fut finalement achevé et le résultat fut le chef
d'œuvre de Mevlânâ, les six volumes du Mesnevi.

LE DECÈS DE MEVLÂNÂ :

Les longues années de travail éprouvant passèrent rapidement
et Mevlânâ fut bientôt atteint de vieillesse, le corps affaibli par
les nuits et les jours de labeur et par les longues périodes de
jeûnes. Mais en dépit de toutes les précautions et de tous les
soins qui lui furent apportés, la santé de Mevlânâ déclina. Sa
maladie dura quarante jours. Durant sa dernière nuit il s'adressa
à son fils Sultan Veled qui n'avait jamais quitté le chevet de son
lit et lui dit: (Ce fut son dernier poème).

«Va et pose ta tête sur l'oreiller,
Laisse-moi seul.

Quitte ce pauvre qui est consumé
Et qui passe ses nuits à errer.

Les nuits jusqu'aux matins, nous les passons à lutter

À nous débattre dans les vagues d'amour

Si tu le veux, viens et pardonne-nous

Si tu le veux, vas-t-en et tourmente-nous.»

Le lendemain était un dimanche, le 17 décembre 1273. C'était une journée d'hiver et ce jour-là un soleil étincelant se couchait derrière les montagnes Takkeli, à l'ouest de Konya.

Le soleil se couchait et pendant ce temps un autre soleil, un soleil de connaissance, de beauté, de bonté et de raison se levait du monde des mortels et s'envolait vers le monde de l'esprit et de l'éternité.

Durant sa maladie, au Cheik Sadreddin qui vint lui souhaiter une prompte guérison, Rum-i répondit : «Quand entre l'amant et l'aimé il n'y a plus qu'une chemise de crin -ne voulez- vous pas que la lumière s'unisse à lumière?» et il récita ce Gazel:

«Sais-tu quel roi me tient compagnie a l'intérieur de moi-même?
Ne regarde pas mon visage pâle : Mes pieds sont en fer,
Je tourne mon visage vers ce roi qui m'a fait venir ici,
J'adresse des milliers de louanges à celui qui m'a créé.
Parfois je ressemble au soleil, parfois a l'océan rempli de perles
Dans mon coeur se trouve le firmament, hors de mon coeur le
possède le globe terrestre.

Dans la jarre de l'univers, je voltige, comme une abeille,
N'écoute pas mes gémissements: Je possède la ruche de miel.
O mon ami! si tu nous cherches monte au firmament azure,
Mon roi est pareil à une forteresse, refuge des croyants,

Combien est terrifiante cette eau qui fait tourner la roue celeste
Mais comme je suis une noria qui apporte cette eau-mon visage
est joyeux puisque démons, hommes, djins, sont sous mes
ordres

Ne sais-tu pas que je suis Salamon, et que je possède l'anneau?
Pourquoi serais-je affligé puisque chaque parcelle de mon coeur
est épanouie?

Pourquoi ne sortirais-je pas de ce puits? N'ai-je pas une corde
solide?

J'ai construit un pigeonier pour les pigeons des âmes.
O oiseau de mon âme! envole-toi, car je possède cent tours
fortifiées!

A sa mort tous les habitants de Konya sans distinction de croyances prirent le deuil. Aflaki décrit ainsi ses funérailles :

«Le bruit des timbaliers, le son des hautsbois et de la trompette annonçaient la bonne nouvelle. Les müezzins à la voix agréable appelaient à la prière de la résurrection: Vingt troupes de chanteurs excellents récitaient les chants funèbres que le maître avait lui-même composé:

«Le roi de la pensée sans trouble
En dansant s'en est allé
Vers l'autre pays,
Le pays de la lumière.»

LES IDÉES DE MEVLANA

Mevlana n'est pas un philosophe comme on le considère généralement. Selon ses vues, la philosophie est faible et incomplète parce qu'elle dépend seulement de la raison. Il disait: «La raison est sans puissance dans l'expression de l'amour. La Vérité de l'amour et de l'amoureux ne peut être révélée que par l'amour lui-même.»

On ne peut pas non plus considérer Mevlâna seulement comme un poète. Il utilise la poésie comme un moyen d'éducation. Il n'aime pas les rimes et le rythme en cela qu'ils tendent à imposer des restrictions aux idées à transmettre. Mevlana exprime ainsi ses idées concernant la poésie :

«Je cherchais des rimes tandis que l'amoureux me disait: ne pense à d'autre chose qu'à mon visage. Auprès de moi la rime essentielle c'est moi. Qu'est-ce qu'il y a dans une lettre qui te fait tant penser? Qu'est-ce qu'une lettre? C'est une clôture autour de la ligne. Elimine la lettre, le son et la parole... et laisse-moi te parler sans ces trois soucis...» Une idée exprimée en vers se retient pourtant mieux et est plus facile et plus plaisante à lire. Le mysticisme est la caractéristique dominante de la vie littéraire de Mevlâna. C'est un penseur mystique génial mais son mysticisme lui est très particulier. C'est un mysticisme concernant la vie et l'homme, un mysticisme caractérisé par une tolérance sans limite, une raison positive, la bonté et la charité. Il est plein d'amour: «Le chemin de nos prophètes est la voie de l'amour...»

Ne soit pas sans amour si tu ne veux pas mourir, meurt dans l'amour si tu veux rester vivant» disait-il. Cet amour en lui est un amour divin, l'amour de Dieu qui se manifeste en l'homme qui a atteint la perfection spirituelle. Cet amour est la source de son extase qui permet de réaliser l'union suprême avec Dieu. Il a mûri et même brûlé dans cet amour divin.

D'ailleurs, il résume sa vie d'amour et d'extase en ces trois paroles :

«J'étais cru, j'ai mûri et j'ai brûlé.»

Mevlana nourrit sa poésie d'amour et exprime ses sentiments dans la musique et dans la danse. Il les considère comme nécessaires à la perfection de l'âme. La poésie, la musique, la danse... la poésie révèle, la musique nourrit et la danse est la manifestation de l'extase divine. La danse est la joie de l'âme. Dans la danse, l'âme se purifie et prend son envol vers un monde de communion spirituel illimité.

Mevlana aimait le genre humain et trouvait en celui-ci la perfection de l'être Absolu. Il considérait l'homme comme un être physique multiple mais un être spirituel unique. Il estime que l'homme est libre depuis sa naissance et qu'en conséquence il ne doit jamais utiliser d'esclaves dans sa maison et ne doit se marier qu'avec une seule femme.

Il avait un grand respect envers la femme. Pour lui, un homme doit gagner lui-même sa propre vie. Mevlana était si bon qu'il recherchait sans cesse la Vérité, la beauté et la bonté et n'avait aucun désir de célébrité. Aimant et étant aimé, Mevlana associait dans un même amour les musulmans et les non-musulmans.

«Viens, viens, qui que tu sois,

Viens aussi.

Que tu sois un infidèle, un idolâtre, ou un païen.

Viens aussi.

Notre couvent n'est pas un lieu de désespoir.

Même si cent fois tu as violé un serment,

Viens aussi...»

Mevlana avait pour principe :

«Parais comme tu es

Sois comme tu aparais.»

Mevlana est un penseur profond et universel qui a apporté la lumière et le progrès à l'humanité et l'a influencé durant de nombreux siècles.

S E M Â 'DANSE DES DERVICHES TOURNEURS)

Plusieurs chemins mènent à Dieu, disait Djelaleddin-Rumî. «J'ai choisi celui de la danse et de la musique.» Il considérait le Semâ comme un office liturgique.

Dès le premier vers du Mesnevi, le derviche est invité au Semâ.

«Ecoute la flûte de roseau... Elle se plaint de la séparation.» Dans les cadences de la musique, dit-il encore, est caché un secret; si je le révélais, il bouleverserait le monde. «Et il ajoute en parlant du rebab : «Ce n'est que corde sèche, bois sec, peau sèche, mais il en sort la voix du Bien-Aimé.»

La musique est l'éveil de l'âme, elle crée en elle cet état où la durée s'abolit dans l'instant ineffable.

Rumi disait :

«O ciel qui tournes en cercle autour de nos têtes! Dans l'amour du soleil, tu exerces le même métier que moi.»

Il s'écrie :

«O jour, lève-toi! des atomes dansent,
Les âmes éperdues d'extase, dansent,
A l'oreille, je te dirai où l'entraîne sa danse.
Tous les atomes dans l'air et dans le désert,
Sache-le bien, sont tels des insensés,
Chaque atome, heureux ou misérable,
Est épris de ce Soleil, dont rien ne peut être dit.»

A cette joie triomphale, toute la nature semble s'associer :

«Je vois... les eaux qui jaillissent de leurs sources...
Les branches des arbres qui dansent comme des pénitents,
Ainsi Rumi célébraient-il le Semâ. Voici comme se déroule la Cérémonie, chacun des gestes de cette danse liturgique comporte un sens symbolique.

Les derviches entrent dans la salle de la takya, vêtus de blanc, symbole du linceul, revêtus d'un ample manteau noir représentant la tombe et coiffés de la haute toque de feutre: image de la pierre tombale!

Le Cheik, représentant Mevlâna, le pôle, le point d'intersection de l'intemporel et du temporel, par où passe et se répand sur les danseurs la grâce, entre en dernier. Sur son haut bonnet est enroulée l'écharpe noire du turban, qui indique sa dignité. Il salue ainsi que les autres derviches, s'assied devant le tapis rouge dont la couleur évoque celle du soleil couchant, qui répandait ses derniers feux dans le ciel de Konya lorsque Rumi mourut, le 17 décembre 1273. Sans instrument, le chanteur chante les louanges du Prophète, dont Rumi a écrit les paroles : «C'est toi, le bien aimé de Dieu, l'envoyé du Créateur unique...», C'est une mélodie lente et solennelle. Le chanteur se rasseyait, ensuite le joueur de flûte improvise un taqsim. Puis le Scheik lève les mains de sur ses genoux et frappe la terre. Aussitôt, le maître des timbales frappe sur les timbales, les musiciens jouent une composition appelée peshrev, le scheik et les derviches se lèvent. Alors commence le tour appelé «Tour de Sultan Veled.» Les derviches avancent lentement, et font trois fois le tour de la piste, chacun, à un endroit donné, se retournant vers celui qui le suit; tous deux s'inclinent profondément, puis reprennent leur ronde solennelle en un sens contraire aux aiguilles d'une montre. Ces trois tours symbolisent les trois étapes qui rapprochent de Dieu : shariat, ou voie de la science, tariqat, celle qui mène à la vision, haqiqat qui conduit à l'union.

A la fin du troisième tour, le scheik se place sur son tapis, les derviches dans un coin. Après que les musiciens aient chanté en chœur, les danseurs laissent tomber, en un geste triomphal, leur manteau noir dont ils jaillissent habillés de blanc, comme libérés de leur enveloppe charnelle pour une seconde naissance. Le scheik se lève, le chef des derviches, suivi des danseurs, s'avance vers lui, s'incline et lui baise la main droite, tous font de même, ils sollicitent ainsi la permission de danser. Le scheik donne son acquiescement en baisant leur coiffe. Les derviches les bras croisés, les mains sur les épaules, se mettent à tourner lentement, puis ils étendent les bras comme des ailes, la main droite tournée vers le ciel pour y recueillir la grâce, la main gauche vers la terre pour y répandre cette grâce qui a traversé leur cœur et qu'ils redonnent au monde, après l'avoir réchauffée de leur amour. En dansant autour d'eux-même, ils tournent autour de la salle : ce tour représente l'union dans la pluralité, et aussi le cercle de l'existence, de la pierre à l'homme : il figure aussi la loi de l'univers, les planètes tournant autour du soleil

et autour d'elles-mêmes. Les trois saluts échangés évoquent les trompettes du jugement. Le cercle des danseurs est divisé par le milieu en deux demi-cercles, dont l'un représente l'arc de descente ou d'involution des âmes dans la matière et l'autre, l'arc de remontée des âmes vers Dieu. Une ligne idéale les sépare, qui signifie la voie la plus courte pour parvenir à l'unité suprême, elle va du tapis du scheik à la porte d'entrée de la salle, et il n'est pas permis aux derviches d'y marcher.

Les deux premières danses sont en commun, la troisième est danée individuellement, car le temps est censé être dépassé. Le scheik n'entre dans la danse que la quatrième fois; le rythme change alors, il devient celui d'une danse à deux temps, très rapide. Le scheik danse en tournant sur la ligne droite idéale, au centre du cercle; il représente le soleil et son rayonnement. Lorsqu'il est entré dans la danse, le ney improvise une deuxième fois, c'est le moment suprême du tavid, de l'union réalisée. Quand il est revenu à sa place, le sema s'arrête, et le chanteur psalmodie le Coran, c'est la parole de Dieu qui arrive à la fin comme une réponse aux derviches. Puis viendront les dernier selâms et le dhikr Mevlevi.

Inoubliable plainte de la flûte, en sa mélodie solitaire! Lorsque l'accompagnement s'est tu, l'on n'entend plus que la sourde cadence des pieds nus sur le sol, et le frémissement des lourdes robes tournoyant avec un friselis d'eau, un frissonnement d'herbes ou de roseaux. Tout cela est empreint d'une nostalgie déchirante et pure, très grave et seraine

LES OEUVRES DE MEVLANA

LE MESNEVÎ :

Nommé ainsi car il fut écrit en Persan suivant la forme «Mesnevi» de la poésie orientale classique. Le plus ancien manuscrit de cet ouvrage comporte 25.168 distiques. Comme il fut recopié de nombreuses fois, le nombre de couplets et les mots changent parfois d'un manuscrit à l'autre.

Composé de six gros volumes, le Mesnevi exprime, sous la forme de récits joints les uns aux autres, les pensées et le mysticisme de Mevlana, l'amour brûlant, son univers intérieur ardent, son esprit raffiné, son intelligence, trouvèrent, leur expression en cet ouvrage écrit dans un style aisé et agréable.

Juste après avoir été écrit, le Mesnevi fut un ouvrage très connu et très lu. Déjà du temps de Mevlâna, on avait formé de nombreux Mesnevihan (enseignants et commentateurs du Mesnevi) pour faire lire et expliquer cette oeuvre et plus tard on avait ouvert des «Darûl Mesnevi» (Ecoles Mesnevi) pour cet enseignement.

DÎVANI-KEBÎR :

Cette oeuvre consiste en quarante mille distiques et comprend 21 divans (recueils) de poèmes mystiques que Mevlâna a écrit en état d'amour ardent.

FÎHÎ-MAFÎH :

C'est une oeuvre en prose écrite en persan et comprenant les sermons et les conseils de Mevlana. Comme il révèle les événements de cette période, il a une grande valeur historique.

MEDJALÎS-Î SEB'A :

Écrit en vers et en prose c'est la réunion de sept sermons dits en Arabe par Mevlâna.

MEKTUBAT :

C'est un recueil de 147 lettres écrites en diverses occasions par Mevlâna aux Sultans Seldjoukides et aussi à des hommes d'Etat. Ces lettres sont importantes en tant que documents historiques, du point de vue des idées qui y sont traitées et du style dans lequel elles sont écrites.

G E N E R A L I T E S

Au 13. siècle, alors que les guerres continuelles ne laissent aucune paix dans le pays et que de nombreux conflits d'idées apportent la confusion dans l'âme des hommes, Mevlâna prend les fidèles sous sa puissante influence, leur offre un nouveau monde spirituel et leur procure une source de paix illimitée.

Son influence dura plusieurs siècles et des millions de croyants trouvèrent la foi et la sérénité dans ses paroles de sagesse. Ses idées, sa poésie, sa musique et sa danse apportent la consolation dans les coeurs arides et expriment les désirs de paix de l'humanité, de liberté, de confiance et de charité, d'amitié éternelle, de fraternité et de vrai ^f :

Masonlar için Tohum-Düşünceler

Rev. Robert E. ANDERSON

«The Indiana Freemason» Yayınevi

1219, 14 th Str., Bedford, Indiana 47421 den alınabilir.

37 pp., Posta bedelli \$ 1.00

(New Age, Jan. 76 Alphonse

Cerza Türkçesi : M. Gökdoğan)

Bu nefis, yumuşak kapaklı kitapçık masonik felsefenin özünü kapsamakta ve yayınlanması ile Kardeşlerin yapabilecekleri önemli şeylerden bazılarını tasvir etmektedir.

Yazar, Rev. Robert E. Anderson, Indiana'nın 14 sayılı Bedford Locası'nın bir üyesi olarak, Locası Kardeşlerine bir seri konuşmalar yapmak isteğinde bulunmuştur. Olayların normal gidişi içinde, konuşmalar-

da hazır bulunan üyeler bunları çok beğenmişler ve bunlardan çok faydalanmışlardır. ve böylece konuşmacının sarfettiği gayret de burada sona ermiş bulunmuştur. Fakat, iki üye, David Rairiden ve Julius Berreta Kardeşler o kadar duygulanmışlardır ki, bu konuşmalardan bazılarının bastırılması ve böylece daha çok masonun bu mesajlardan faydalanması amacıyla para yardımı temin etmişlerdir.

Bu kitapçığın satışından elde edilen gelir Indiana «Masonlar evine» Masonic Home'a) tahsis edilecektir. Bu yayınlama, düşünölmüş bir program, becerikli gönüllüler ve çalışkan kişilerle iyi işler yapmak isteyen Kardeşlerin bulunduğı yerde, Meslek ve Müntesipleri için neler yapılabileceğini göstermektedir. Masonlukla ilgili on konu ele alınmıştır. İlkinde, Kişinin işe seyirci olmasından çok, katılması halinde üyeliğın ne kadar faydalanacağı münakaşa ediliyor. Bundan sonraki Din'in ve Meslek'in kısa bir açıklamasıdır. Bunun ardından, meslekte, büyük çapta sahip çıkıldığı halde ihmal edilen ve olduğı kabul edilen esaslı element Dostluk, Arkadaşlık geliyor. Diğer biri, çok aydınlatıcı ve bugünün yaşam dekoruna çok uygun ve Doğru ile Yanlış'ı inceleyen söylevdir (Address). Bir de, günümüzün Mutlak Namus, Doğruluk ve Altın-Kural «Golden Rule'ına dayalı Ahlâk değerlerine ilişkin kısa bir anlatma vardır. Kardeşlik konusundaki deneme (essay) de çok güzeldir.

Bana göre hepsinden güzeli en sonuncusudur. Yanan ve her

tarafı alevlerle kaplı bir eve, hiç kurtarma ümidi olmadığı halde, kardeşini kurtarmaya koşan küçük bir çocuğun öyküsüdür bu. Sonra ona, böyle bir tehlike karşısında niçin öyle davrandığını sormuşlar. Ve, o da «Kardeşimin feryadını duydum» diye cevaplamış.

Bu kıssa'dan ne hisse çıkar? Yazar şöyle diyor :

Dünyamızda, pek çok yaşayan ve hiç bir şey yapmayan vardır. Gecegündüz sürüp giden feryatlar vardır: İnsanlık'ın feryadı. Çocukların feryadı; erkeklerin, kadınların feryadı. Kardeşlerin feryadı.....

İyi bir şey yaptığına ya da hizmet ettiğine inanmak yeterli değildir. Onu yapmak için her zaman hazır, istekli ve hazırlıklı olmaya mecburuz. Bazan, büyük tehlikeler vardır ama, şimdi, tehlike yüzünden icra'yı (action), fedakârlığı ve hizmeti reddetmek en büyük fırsatı -saati-kaçırmak olur.

Masonluk, kendikendini tatmin etmek demek değildir; bize İNSANOĞLU'na karşı sorumluluğun en yüksek mertebesini öğretir.

Necat Mahfil-i Muhteremi ve Himâye-i Etfâl Cemiyeti

Suha UMUR

NECAT Locası, 35 numara ve 17 Mayıs 1916 tarihli «Patent» ile İstanbul'da Dr. İsmail Hurşit, Muhittin Osman Omay, Dr. Besim, Zeki Derviş, Osman Tevfik, Dr. İsmail Fehmi, Modyano Kardeşler tarafından kurulmuştur. Locanın ilk Üs.: Muh.:’i İsmail Hurşit K.: idi.

1930 senesinde kısa bir müddet için faaliyetini tatil etmesi dışında 1935'deki kapanışa kadar çalışmış olan Necat Locası, bugünkü adı «Çocuk Esirgeme Kurumu» olan «Himâye-i Etfâl Cemiyeti»nin kuruluşunda öncülük etmiş olan Locadır.

«Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi» adlı kitabında Kemalettin Apak K.: bu kuruluşu şöyle anlatıyor :

«Bunu, Necati Mahfilinde 1917 senesi Mart ayındaki bir celsede ilk defa mahfilin hatibi bulunan Avukat Celâl Derviş birader ortaya atmıştır ve paçavralara sarılı bazı sefil küçük yavrucukların dondu-

rucu soğuklara karşı tüneldaki sıcak hava veren menfezlerin ızgaraları üzerinde bütün gün vücutlarını ısıtmağa çalıştıklarını anlatmıştır. Bu hususta Ahmet Emin Yalman, Mustafa Reşat Mimaroğlu, Servet Yesarî, Osman Tevfik biraderler de konuşmuşlar ve nihayet memlekette bir çocuk himaye müessesesi kurulması esası kabul edilmiştir. Ayrıca bu müessesenin bir cemiyet halinde teşkilâtlandırılması ve bu cemiyette Masonlarla beraber her sınıftan maddî ve manevî kudreti olan şahsiyetlerin yardımının da temin edilmesi isminin de «Himâye-i Eftâl Cemiyeti» olması kararlaştırılmıştır. Cemiyetin nizamnamesi Ahmet Emin Yalman birader tarafından hazırlandıktan sonra Büyük Maşrık ve diğer Mahfiller de yakından alâkalanmışlar ve yarısı Necat Mahfeli azasından olmak üzere on iki kişilik bir müessisler heyeti teşkil edilmiştir. Bu heyete Necat Mahfilinden Avukat Celâl Derviş, Ahmet Emin Yalman, Mustafa Reşat Mimaroğlu, Osman Tevfik, Servet Yesarî, Kemal Derviş biraderler ayrılmışlar, diğer azalıklara da İstanbul meb'usu Haralambidi, İzmir meb'usu Nesim Mazelyah, Sıhhiye Umum Müdürü Dr. Adnan Adıvar, Atina sabık Elçisi Ahmet Muhtar, Avukat Mişel Moradunkyan ve Dr. Rasim Ferit biraderler geçirilerek Dahiliye Nezaretine müracaat edilmiş ve hazırlanan nizamname verilerek cemiyetin ilmühaberi alınmıştır.

«Himâye-i Eftâl Cemiyeti'nin bu suretle resmen teşekkülünden sonra İdare Heyeti Reisliğine o zaman Dahiliye Müsteşarı bulunan İsmail Canbolat birader, Reis Vekilliğine Servet Yesarî, Muhasipliğine Osman Tevfik, Umumî Kâtipliğe Meb'usan Meclisi Başkât'bi Asım Çalıkoğlu, Muhasebeci Muavinliğine de Kâzım Refik biraderler seçilerek ve İdare Heyeti azalıklarını da diğer müessisler deruhte ederek hemen faaliyete geçilmiştir.

«Birinci Umumî Harbi takip eden mütareke devresinde cemiyet reisliğine Doktor Besim Ömer Paşa birader getirilmiş ve faaliyetin idamesine çalışılmış ise de, gittikçe Anadoludaki Şubelerle irtibat kalmadığından yardım lâzımı vechile geniş olmak imkânını kaybetmiştir. Nihayet İstiklâl Harbi sırasında Ankara'da, yeniden kurulan bir cemiyet halinde ve «Türkiye Himaye-i Eftâl Cemiyeti» ünvanı ile ihya edilmiştir. Bu ikinci ihyaen tesis teşebbüsü de 1921 senesinde o zamanlar Hariciye Vekâleti Vekili bulunan ve evvelce Necat Mahfilindeki ilk teşebbüste dahi müessislerden olan İstanbul Meb'usu Ahmet Muhtar birader tarafından yapılmıştır. Ve aynen İstanbulda-

ki ilk cemiyetin isim ve alâmetleri kabul edilmiş, İstanbuldaki ilk merkez de Ankara'daki yeni merkeze bağlı bir şube haline getirilmiştir.

NECAT Mahfili üyeleri

«Netice olarak şunu söyleyebiliriz ki, Himâye-i Etfâl Cemiyetinin ve ya yeni adile Çocuk Esirgeme Kurumunun tesisi şeref ile Necat Mahfili ve Türk Masonluğu her zaman iftihar eder.»

Bugün Çocuk Esirgeme Kurumunun 67 ilde merkezi, 310 ilçede şubesi, 42 bucak ve köyde kol'u vardır. Kurum, yurt çapındaki çalışmalarını destekleyen bazı imtiyazlar ve sağlanan çeşitli gelirlerle güçlendirilmiştir. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde toplam olarak 23 çocuk yuvası vardır. Amacına uygun yayınlar yapar. Son yıllarda Ankara'da bir kreş ve bir ana okulu, Rize'de 100 kişilik yatılı yuva, Tophane'de (İstanbul) tam teşekküllü Mimar Sinan sağlık merkezi açıldı.

Bakırköydeki doğum evi, doğum hastanesi haline dönüştürüldü. Kurum bir de, ilk okul çağındaki çocukların katılabileceği «Kısa Pantolon Karikatürü Yarışması» düzenledi (Meydan - Larousse).

Necat Mahfilinin 30 Ocak 1927 tarihli bir toplantısının tutanağı, elli sene evvelki tersimata örnek olarak aşağıya alınmıştır :

30 Kânunsani 1927

Câ.: Âz.: Kâ.: İs.: Ce.:

1927 senesi Kânunsanisinin otuzuncu pazar günü Necat Mah.: Muh.:’i âza-yı âmilesi nokta-i malûme-i hendesiyede bil’içtin.a:

∴	Üs.: Muh	vekâleten Şefik
	Nâ.: Ev.:	» Orhan Tahsin
	Nâ.: Sa.:	» Sedat
	Hat.:	Galip
	Kâ.:	Fahrettin
	Em ∴.Haz.:	
	Em.: Has.:	
	Muhak.:	
	Teş.:	
	Muh.: Dah.:	

B.:’ler mevkilerinde ve isimleri defter-i âidinde mukayyet B.:’ler sütun-u mahsuslarında oldukları halde mesaiye merasim-i mahsusa ile iptidar olundu.

Şehremaneti müfettişlerinden Mehmet Cemil beyin evrak-ı tahkikiyye ve Tasvipnamesi okunarak arâya vaz’ı takarrür etti ve 32 rey kâmil beyaz zuhur etmekle, numaileyhin ihzarı söylendi.

Badehû, Üs.: Muh.: Necat Mahfilinin müessislerinden ve Masonluk Mâbed-i mukaddesinin eski müntesiplerinden Zeki Dervîş B.:’in, bu âlem-i sûri ve bîbakadan Maş.: Eb.:’ye rihlet ve intikal ettiğini, bir lisan-ı teessürle tebliğ ve bunun için üç dakika vakfe-i sü-kût ve matem icrasını teklif eyledi. Bütün B.:’ler üç dakika için ebediyyetle anlaştılar. Badehû, Hat.: B.:’in müteakkip ilk celse-mizin matem celsesi olarak içtimainı teklif ve Servet Yesarî B.: dahî ufûl eden B.:’imizin aynı zamanda Akasya Mah.: Muh.:’nin dahî aza-yı âmilesinden olması dolayısıyla, bu Mah.: Muh.:’le de görüşülerek, Necat Mah.:’nin idaresiyle bir «Matem Celsesi» akdi muvafık olacağını teyiden beyan eyledi. İşbu teklif veçhile, ilk co’senin matem celsesi olarak in’ikadı kabul edildi.

Badehû evrak-ı vâride okundu. Selâmet Mah.: Muh.:’nin 17 Kânunsanî 1927 tarihli muvazzafin içtimainın netice-i mukarreratı ca-lîb-i dikkat ve mühim mevadî muhtevî olduğundan, celse-i âhirde kıraati muvafık görüldü. Aydın Mah.: Muh.:’nin 3 Şubat 1927 tarihli içtimainda yapılacak olan İs’ad merasimine Nurettin ve Galip B.:’ler murahhas intihap olundular. Akasya Mah.: Muh.:’nin bir varaka-i vâridesi, fransızca tahrir edilmesinden dolayı kıraat edilmedi. Bu sırada Şark’a iki teklif varakası vârid oldu. Mesdut Tulû-u Hakikat Mah.: Muh.: aza-yı âmilesinden Ekrem ve Ahmet Kerim B.:’ler tebennî talebinde bulunuyorlar idi. Her ikisi Mah.:’i tahliye ettiler. Bu babda cereyan eden müzakere neticesinde, Tulû-u Hakikat Mahfili azasından olan bu iki B.: hakkında yapılacak muamelelerin Maş.:’dan istizanı karargir oldu. Bu husus kendilerine de tebliğ olundu.

Elyevm Ankara’da bulunan Dr. Rifat B.:’in terfii hakkındaki talep müzakere ve münakaşa edildi. Mumaileyhin terfii Ankara’da Cumhuriyet Mah.:’nde yapılacağı söylendi. Ancak Mah.:’e muntazam devam edip etmediğinin tahkiki reyinde bulunan Hat.: Galip B.:, ekalliyette kalmakla, devam-ı müzakeresi celse-i âhireye bırakıldı.

Badehû Mah.: Muh.: menfaatine bir balo verilmesi mevzu-u bahis oldu. Bu meselenin ariz-ü amîk müzakere ve intacı Niyazi B.:’le Recai, Hîkmet, Çınaryan ve Sedat B.:’lere bırakıldı.

Bu sırada, mukaddemâ evrakı tekemmül etmiş olup bugün Tekris’i takarrür eden Dr. Raif Ziya nam hâricînin vasiyetnamesi vürud et-

NECAT Mahfiline alt biçu

Biçu üzerinde «kûfi musanna» yazı ile NECAT kelimesi, alt köşelerde lâtîn alfabesi ile B ve J harfleri, üst köşede ise ay içinde G harfi okunmaktadır.

ti. Bu vasiyetname, insanî fikirleri muhtevî idi. Binaenaleyh, devam-ı tekrisi karargir oldu. Haricî, Mabed-i mukaddese merasim-i mutâde ile ithal edildi. Hüvviyeti tahkik ve ne maksatla geldiği soruldu. Bu Cemiyetin tesanüt ve teavün ve insanların hayrına hâdim bir Cemiyet olduğu kanaatle bu mukaddes hizmete iştirak için geldiğini cevaben söyledi. Haricî diğer suallere de ecvibe-i kâfiye verdi. Badehû, müzakerede bulunmak ve diğer haricînin imtihanı icra edilmek için işbu haricî dışarıya çıkarıldı. Bu sırada Şehremaneti müfettişlerinden Mehmet Cemil nam haricînin vasiyetnamesi geldi. Vasiyetname, insanda gâye olarak hayırperverlik lâzım geldiği kanaatini izhar ediyordu. İşbu haricî de merasim-i mutade ile Mabede alındı, sorulan suallere kâfi cevaplar alındı. Bilhassa taassubu, «Bilmeyerek bir şeyde ısrar ve taannüt» diye tarif etti. Hakkında müzakere için bu haricî de dışarıya çıkarıldı. Her iki haricî hakkınca söz verildi. Haricîlerin vermiş oldukları cevaplar, evsaf-ı mahsusayı haiz oldukları kanaatini vermekle, kabulleri karargir oldu.

Badehû menafi-i masoniye hakkında söz verildi :

Recai B.:’in pederi, eski el-Vahdet-ül Osmaniyye Mah.:’nden, Necat’a tebennî arzusunda bulunduğu anlaşılmakla, Maş.:’a yazılması karargir oldu.

Hat.: B.:’in teklifi veçhile, evlâdının vefatile felâketizde olan Tahir Kevkep B.:’e beyan-ı tâziyet için Recai ve Muzaffer B.:’ler memur edildiler. Hafidinin vefatından dolayı Orhan Tahsin B.:’e de resmen beyan-ı taziyet edildi.

Bursa’ya gitmiş olan Hazım B.:’in mezun addedilmesi karargir oldu. Üs.: Muh.:, Hayrullay B.:’in el’an hastalığının devamı haberini teessürle tebliğ etti. Bu teessüre Mah.: Muh.: de iştirak etti. Bu sırada Orhan Tahsin B.:, yeni müzeyyenat için, Fuat Şefik B.:’e beyan’ı tebrik ve teşekkür eyledi.

Talât B.:, kendisi tarafından bir bâyiden alınan «Tayyare Biletleri» komisyonu olan % 3 menfaatini Himaye-i Etfal’e vereceğini beyan ve Riyah B.: de bunun % 8 ile kendisi tarafından deruhte edileceğini söyledi, maalmemnuniye kabul olundu ve Himaye-i Etfal tarafından hazır bulunmakta olan bir B.:, beyan-ı teşekkür etti.

Süleyman Faik B.:, Hasenat Sandığına Mahfil namına iki Tayyare Biletinin ahzini ve isabeti halinde, Himaye-i Etfal'e terkini teklif eyledi.

Dul kesesi, bu mesaide bulunmayan Hazım Âtîf, Celâl Âkîf, Kâzım Refîk, Rasim Âlî ve Kasım B.: 'lerin iştirakleriyle beraber, «453.25» tuğla getirdi ve celse merasim-i mutade ile tatil ve B.: 'ler sulh ve selâmetle ayrıldılar.

Derleyenler : Sahir ERMAN

Suha UMUR

HOBART PAŞA (Augustus Charles Hobart-Hampden)

1822 — 1886

İngiliz amirali ve Türk müşiri. 1835'te İngiliz Deniz Kuvvetlerine girdi. 1863'te Yüzbaşı rütbesi ile emekliye ayrıldıktan sonra 1867'de Türkiye'nin hizmetine girerek Bahriye Livası rütbesile Donanma kumandanlığına tâyin edildi. 1867 - 1869 yılları arasında Girit'teki Yunan isyânını bastırdığı için kendisine «paşa» unvanı verildi; Yunanlıların ısrarlı talepleri üzerine adı, İngiliz Deniz Kuvvetleri listesinden çıkarıldı ise de, 1874'te tekrar listeye alınarak İngiliz Deniz Kuvvetlerinde çalıştı. 1877 - 1878 yıllarındaki Türk-Rus savaşında tekrar Türklerin hizmetine döndü. 1881'de müşir oldu. Bu ünvanı alan ilk hristiyandır.

İngilterede tekris edilmiş olan Hobart K., Masonik çalışmalarına, tebennî ettiği İstanbul'daki Bulwer Locasında devam etmiştir.

RIZA TEVFİK

1869 - 1949

Türk yazarı ve siyaset adamı. Tıbbiyeyi bitirdi. Maarif nazırı, Şûrâyı Devlet reisi oldu, Sevr andlaşmasını imza eden delegeler arasında yer aldı. Yüzellilikler arasında yurt dışına çıkarıldı. Yirmi yıllık sürgün hayatının çoğunu Ürdün'de geçirdi. 1943'te yurda döndü. Çeşitli şiirler yazdı, gerçek kişiliğini saz ve tekke şiiri geleneğine dayanan samimî ve lirik koşma, nefes ve divanlarda gösterdi, halk şiiri ile aydınlar arasında bağ kurdu. Şiirlerini «Serab-ı Ömrüm» adlı bir kitapta toplayan Rıza Tevfik'in, felsefe, edebiyat ve edebiyat tarihi konularında da eserleri vardır.

Rıza Tevfik K., Büyük Maşrık'ın dördüncü devresinde Üstad-ı Âzam (Büyük Üstat) seçilmiştir (1918).

ŞÜKRÜ KAYA

1882 — 1959

Türk devlet adamı. Galatasaray, İstanbul ve Paris Hukuk Fakültelerini bitirdi. Birinci Dünya savaşı sonunda İttihat ve Terakkî cemiyeti ileri gelenlerinden olduğu için İngilizler tarafından tutuklanarak Malta'ya sürüldü. Sürgünden kaçarak Türkiye'ye döndü. 2. Büyük Millet Meclisine Muğla milletvekili olarak girdi. Ziraat (1924), Dış İşleri (1924 1925) ve İçişleri (1927-1938) Bakanlığı yaptı. Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliğinde bulundu. Atatürk'ün ölümünden sonra siyasî hayattan çekildi.

Şükrü Kaya K., 11 Mayıs 1924 tarihinde İstanbul'da Resne Locasında 239 Mat No. sı ile tekeris edilmiştir.

MUHİTTİN ÜSTÜNDAĞ

1884 — 1953

Türk idareci ve devlet adamı, İstanbul Vali ve Belediye Başkanı. Mülkiye idadisini ve Darülfünun'un Hukuk bölümünü bitirdi. Anadolu'da çeşitli memuriyetlerde çalıştıktan sonra Ankara Emniyet

Umum Müdürlüğü görevinde bulundu. 1928'de İstanbul Şehreminliğine getirildi, 1938'e kadar bu görevde kaldı.

Muhittin Üstündağ K., 18 Mayıs 1917 tarihinde İstanbul'da Ziya-yı Şark Locasında tekris olmuştur.

MUSTAFA ŞEKİP TUNÇ

1886 — 1958

Türk düşünür ve yazarı. Mülkiyeyi bitirdi, Cenevre Üniversitesi J. - J. Rousseau Pedagoji enstitüsünden Psikoloji ve Pedagoji diploması aldı. 1919'da Profesör oldu ve 1952'ye kadar aralıksız profesörlük yaptı ve o yıl Ordinaryüs Profesör olarak emekliye ayrıldı. Türk Tarih Kurumu üyeliğinde, Türk Felsefe Derneği başkanlığında, ve Uluslararası Felsefe derneğinin daimî üyeliğinde bulundu. Resim, şiir ve edebiyatla da yakından ilgilendi ve çeşitli gazetelerde sanat ve edebiyat üzerine makaleler yayınladı.

Mustafa Şekip Tunç K., 19 Haziran 1924 tarihinde İstanbul'da Resne Locasında 245 Mat. No. sı ile tekris edilmiştir.

CEVAT ABBAS GÜRER

1887 — 1943

Türk askeri ve siyaset adamı. Harbiyeyi bitirdi, birçok birliklerde görev aldı. 1919'da Atatürk ile onun yaveri olarak Samsuna çıktı. Son Osmanlı Meclis'i Mebusanına Bolu mebusu olarak katıldı. Yozgat isyanını bastırma harekâtında görev aldı. Yarı resmî temsilci olarak Sofyaya gönderildi. 1941'e kadar aralıksız beş dönem Bolu milletvekilliği yaptı. Atatürk'ün maiyetinde bulunduğu sıralardaki hatıralarını «Ebedî Şef kurtarıcı Atatürk'ün zengin tarihinden bir kaç yaprak» (1939) adı altında bir kitapta topladı.

Cevat Abbas K., 15 Ağustos 1918 tarihinde İstanbul'da Resne Locasında 162 Mat. No. sı ile tekris edilmiştir.

CLAUDE JOSEPH ROUGET DE LISLE

1760 — 1836

Cumhuriyet idaresinin millî marşı olacağını aklından geçirmediği halde «Marseillaise» in bestecisi olmuştur. Louis XVI nın suîatı olup, yeminini bozmak istemediğinden, terör döneminde tutuklanmışsa da, 9 termidor olayları sırasında, yani Robespierre'in düşürülmesi üzerine, ölümden kurtulmuştur. Marseillaise'i evinde bestelediği Strasbourg belediye başkanı Dietrich Baronu ise giyotinden kurtulamamıştır. Les Frères Discrets L.: üyesi idi.

GIUSEPPE PORCELLINI

1879 — 1960

Hukukçu, San Marino Cumhuriyetinin dört defa Başkanlığını ve 40 yıl boyunca da İçişleri Bakanlığı müsteşarlığını yapmıştır. Faşist dönemde, mason olduğu için tâkibata maruz kalmıştır. Pesaro şehrindeki 145 numaralı Garibaldi L.: üyesi olmuştur.

MATTEW A. HENSON

1866 — 1955

Zenci kâşif. 1909 da Amiral Peary ile birlikte Kuzey Kutbu seferine katılmıştır.

N. Y. C. Prince Hall Jüridiksyonuna bağlı 3 numaralı Celestial L.: üyesi idi.

BRYANT BAKER

1881 — ?

Ünlü heykeltıraş Başkan Truman K. tarafından 1950 de açılışı yapılan, Alexandria'daki Washington Millî Masonik Âbidesindeki (Washington Masonic National Memorial) Washington heykelini yapmıştır. İngiltere Birleşik Büyük L.: na bağlı 294 numaralı

Constitutional L.: üyesi olup, 1960 da New York B.: L.: da Distinguished Achievement Awards madalyasını almıştır.

KONT EUGÈNE GOBLET D'ALVIELLA

1846 — 1925

Siyaset adamı ve tarih yazarı.

Brüksel'deki Les Amis Philanthropes L.: da 1870 de tekeris edilmiş olup, 1884 den 1887 de Brüksel B.: L.: B.: Ü.: olmuştur. 1900 da Belçika EKEIR nin B.: Ş.: na B.: H.: A.: olarak seçilmiş ve ölümüne kadar bu görevde kalmıştır.

HORATIO HERBERT KITCHENER

1850 — 1916

Birinci Dünya savaşı sırasında İngiliz Mareşalı olup daha sonra Kartum ve Broome Kontluğuna getirilmiştir. Mısır'da tekeris edildiği kabul edilir. 1885 te Londra'da 2127 numaralı Drury Lane L.: nin kurucularındandır. 1897 İngiltere Birleşik B.: L.: Past Grand Warden (P. G. W.) görevine seçilmiş, Mısır ve Hindistan'da değişik masonik görevler ifa etmiştir.

KONT TADASU HAYAŞİ

1850 — 1913

Japon diplomatı ve Devlet adamı.

Londra'da 2108 numaralı Empire L.: da tekeris edilmiştir.

EMIL AGUINALDO

1869 — 1964

Filipinli vatansever ve general.

1 Ocak 1895 te İspanyol obediyanasına bağlı Pilar L.: da tekeris

edilmiş ve bu L.: nın Ü.: M.: liğini yapmıştır. 13 Şubat 1955 te EKE-IR nin 33 derecesine yükseltilmiştir.

JOHAN KRISTIAN BACH

1735 — 1782

Müziyen, daha ünlü olan Johan Sebastian'ın oğlu.
Londra'da 235 numaralı Dokuz Müz L.: üyesi olmuştur.

MARIANO ESCOBEDO

1827 — 1902

Meksikalı general. 1867 de Quercetaro'da İmparator Maximilien'i yakalayan şahıs.
Meksika EKEIR B.: Ş.: üyesi olmuştur.

GEORGE IV

1762 — 1830

İngiltere Kralı

6 şubat 1787 de Londra'da Star and Carter lokalinde toplanan özel bir L.: da, daha sonra B.: Ü.: olan amcası Cumberland dükü tarafından tekeris edilmiştir.

1787 de Prince of Wales L.: sına geçmiş ve 1820 e kadar bu L.: nın U.: M.: liğini yapmış, 1790 da amcasının yerine B.: Ü.: olmuş ve bu görevde 23 yıl kalmıştır.

EDDIE CANTOR

(Edward Israel İskowitz)

1892 — 1964

Tiyatro, sinema ve radyo aktörü,

6 kasım 1919 da New York B.: L.: na bağlı 190 numaralı Munn L.: da tekeris edilmiş, 23 haziran 1921 de ustalığa yükselmiştir.

OSCAR WILDE

1856 — 1900

İrlandalı şair ve piyes yazarı.

25 mayıs 1875 te Oxford'daki 357 numaralı Apollo Üniversite L.:
ında usta mason olmuştur.

EDWARD VIII

1894 — 1972

Household Brigade L.: da 2 mayıs 1919 da tekris edilmiş, 1920 de
Birinci Nazır, 1922 de Delegeliğe seçilmiş, 25 ekim 1922 de, Royal
Albert Hall'de 9000 kardeşin katıldığı bir celsede İngiltere Birleşik
B.: L.: B.: Birinci Nazırlığına getirilmiştir. 22 temmuz 1924 te Sur-
rey eyaletinin ve 1936 da İngiltere Birleşik B.: L.: B.: Ü.: seçil-
miştir. İngiltere Y.: Ş.: da 33 dereceli fahrî üye idi.

OLAYLARIN İÇİNDEN

Venezuela'nın tarihi ile bu ülkedeki Masonluk tarihi birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır ve bu yıl vukua gelen bir olay bunun açık delilidir.

Gerçekten, 27 Nisan 1976 tarihinde Yüksek Şûr'a ve Büyük

Loca mabetlerinin inşa edilmesinin yüzüncü yıldönümünü kutladılar. Bundan bir asır önce, bu bina o tarihte hem Büyük Üstord hem de Venezuela Cumhurbaşkanı olan Pek Muhterem Antonio Guzman Blanco Kardeş (33.) tarafından çalışmaya açılmıştı.

(BULLETIN Dergisinin 1976 Ekim tarih ve 16 sayılı nüshasının 21. sahifesinde çıkan haberdan çeviren : **S. ERMAN**)

ARAMIZDAN AYRILANLAR

A d ı	Doğumu	Tekris		Eb. Maş.'a İntikali
		Tarihi	Son Locası	
Tahsin Gök	San'a, 1902	23.3.1950	Ülkü	1. 9.1976
Gazanfer Zembilci	Sivas, 1920	10.2.1976	Ülke	4. 9.1976
Fevzi Ersun Koç	İzmir, 1935	5.9.1973	Ephesus	19. 9.1976
Sadi Güveniş	İstanbul, 1923	18.6.1974	İrem	1.10.1976
Asım Köknar	Selânik, 1896	1928	Fazilet	10.11.1976
Anthony Newbery	İngiltere, 1911	30.4.1964	Freedom	15.11.1976

Eb.: Maş.:’a intikal eden Kardeşlerimize Ev.: Ul.: Mi.:’ndan sonsuz mağfiret, kederli allelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HIÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

MİMAR SİNAN Dergisi için gönderilecek yazılar hakkında ricalarımız:

1. (DIN A 4) TSE **21x29.7** cm boyunda yazı kâğıdı kullanınız.
2. Makina ile **seyrek satır** yazınız,
3. Biri orijinal olmak üzere, **iki nüsha** gönderiniz,
4. **Yazı'nın adını** ve **tarih** koymayı unutmayınız,
5. **Kendi adınızı** ve **adresinizi** de, hemen yazı adından sonra sıralayınız,
6. **Tercüme ise, yazı sahibinin adı ve nerede, hangi tarihte** yayınlandığı,
7. **Telif ise, faydalandığınız ana kaynakları** da, yazının sonunda bildiriniz,
8. **Altı sayfayı** aşan (200 kelime) yazıların ayrı **sayılara bölünmesi mümkündür**; sakıncası varsa, onu da bir ek notla bize **hatırlatınız**,
9. Bir iki mısra'dan falaz şiire yer vermeyiniz,
10. Resim varsa, iyi çekilmiş, **siyah beyaz**, parlak kâğıda ve **6x9** cm. (dahil) den **büyük** ölçülü resimler gönderiniz, **Çizgi** şekiller için de **siyah çini** mürekkebi ve **şeffaf resim kâğıdı** kullanınız,
11. Basılmayan yazılar **geri verilmez**.
12. Muhabere Adresi : Mimar Sinan, Nuruziya Sokak 21 Beyoğlu, İstanbul'dur.

